

Persleiding Wehl - Doetinchem

Een vooronderzoek naar de
aanwezigheid van
Conventionele Explosieven

[Redacted]

- 10 augustus 2012

12-1-1954

Inhoudsopgave:

1. INLEIDING.....	4
1.1. AANLEIDING	4
1.2. DOELSTELLING	4
1.3. UITVOERING	5
1.4. OVERZICHT RELEVANTE ARCHIEVEN	5
2. INVENTARISATIE VAN BRONNENMATERIAAL.....	7
2.1. LITERATUUR.....	7
2.1.1. Grondgevechten in 1940 en 1945	7
2.1.2. Luchtoorlog	10
2.2. GEMEENTEARCHIEVEN DOETINCHEM EN WEHL	11
2.2.1. Geraadpleegde inventarisnummers.....	11
2.2.2. Resultaten archiefonderzoek gemeentearchieven Wehl en Doetinchem	12
2.3. DAILY LOGS 2ND TACTICAL AIR FORCE	13
2.4. LUCHTFOTO'S TWEDE WERELDOORLOG	13
2.4.1. Inleiding	13
2.4.2. Resultaten.....	14
2.5. RUIMRAPPORTEN EODD	14
2.5.1. UO's.....	14
2.5.2. Resultaten UO's.....	14
2.5.3. Mijnenkaarten.....	16
2.6. RESULTATEN ARCHIEFONDERZOEK MILITAIRE ARCHIEVEN	16
2.6.1. 575 serie.....	16
2.6.2. M.M.O.D. / M.O.D.	16
2.7. RESULTATEN ARCHIEFONDERZOEK NATIONAAL ARCHIEF	17
3. CONTRA-INDICATIES	19
4. BEOORDELEN VAN HET BRONNENMATERIAAL.....	20
4.1. VALIDATIE BRONNENMATERIAAL.....	20
4.2. VERMOEDELIJKE HOEEVEELHEID AANWEZIGE CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN	20
5. LEEMTEN IN DE KENNIS	21
6. CONCLUSIE EN ADVIES.....	22
6.1. CONCLUSIE.....	22
6.2. ADVIES	22
7. BRONNENMATERIAAL	24
8. LITERATUUR.....	25
9. GEBRUIKTE AFKORTINGEN.....	27

- Bijlage I: Richtlijnen horizontale afbakening verdachte gebied
Bijlage II: Gegevens luchtoorlog
Bijlage III: Overzichtslijst munitie gemeente Wehl
Bijlage IV: Oorlogsschade panden te Wehl

Distributielijst

- AVG Geoconsult Heijen BV
- AVG Milieutechniek Heijen BV
- Gemeente Doetinchem
- DB Infra Lichtervoorde

© [redacted] MA AVG Geoconsult Heijen BV augustus 2012

Dit document is bestemd voor de opdrachtgever.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. (Artikel 16 Auteurswet 1912). Het is de opdrachtgever toegestaan voor intern gebruik kopieën te maken zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

AVG Geoconsult Heijen BV aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid van de door haar uitgebrachte adviezen.

Voor informatie, vragen of suggesties:

AVG Geoconsult Heijen BV- De Grens 7-NL-6598-DK-Heijen

Tel 0485-551237 Fax 0485-514805

Website: www.explosievenopsporing.com / www.avg.eu

E-mail: info@explosievenopsporing.com

<i>Opdrachtgever</i>	<i>Aannemer</i>	<i>Rapport</i>	<i>Goedgekeurd door:</i>	<i>Vrijgegeven door:</i>	<i>Versie</i>
Gemeente Doetinchem / DB Infra	AVG Geoconsult Heijen BV Postbus 160 6590 AD Gennep	1262043	Sr. OCE- deskundige [redacted]	[redacted]	Definitief
<i>Opgesteld voor</i>	<i>Opgesteld door</i>	<i>Naam</i>	<i>Paraf</i>	<i>Paraf</i>	<i>Datum</i>
Gemeente Doetinchem / DB Infra	[redacted]	Vooronderzoek persleiding Wehl- Doetinchem	[redacted]	[redacted]	Augustus 2012

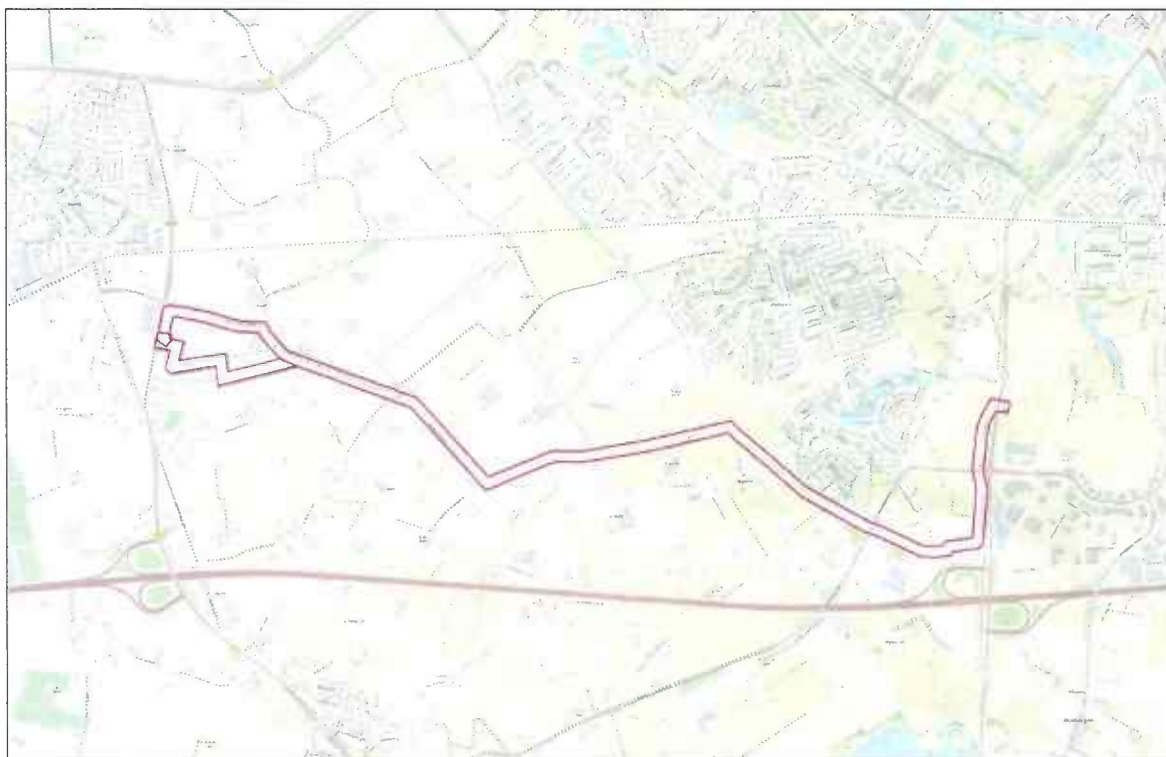
1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De gemeente Doetinchem heeft AVG opdracht verleend om een vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven uit te voeren voor de projectlocatie 'Persleiding bedrijventerrein A18'. Het onderzoeksgebied ligt tussen Wehl en Doetinchem. De geplande werkzaamheden kunnen als volgt worden gedefinieerd:

- Er zullen op verschillende deellocaties boringen voor de Gasunie worden gezet;
- Er zullen op verschillende deellocaties persingen worden gezet.

Tijdens de geplande werkzaamheden kunnen mogelijk conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog worden aangetroffen. AVG heeft van de gemeente Doetinchem opdracht gekregen om de mogelijke risico's in kaart te brengen.

Het onderzoeksgebied (paars omlijnd en de uitbreiding donker paars omlijnd)

1.2. Doelstelling

Het doel van het vooronderzoek is om aan de hand van een breed scala aan historisch feitenmateriaal een zo genuanceerd mogelijk beeld met betrekking tot het onderzoeksgebied in de Tweede Wereldoorlog te verkrijgen. Aan de hand van deze gegevens wordt een antwoord gegeven op de vraag of en zo ja in welke delen van het onderzoeksgebied er sprake is van een verhoogd risico op het aantreffen van conventionele explosieven. Het onderzoek resulteert in een horizontale afbakening van het verdachte gebied door middel van GIS kaartmateriaal en het advies om het

onderzoek onder reguliere omstandigheden uit te voeren, of om vervolgstappen te zetten in de vorm van een analyse.

1.3. Uitvoering

Het vooronderzoek is uitgevoerd door de wetenschappelijk medewerker van AVG Geoconsult Heijen BV, dhr. W. van den Brandhof, MA (historicus) en stond onder toezicht van de explosievenskundige van AVG Geoconsult Heijen BV, dhr. G.H.J. Doreleijers (Senior OCE-deskundige). Dhr. P.P.M. Gieben was verantwoordelijk voor GIS kaartmateriaal.

1.4. Overzicht relevante archieven

Wij hebben in kader van dit onderzoek gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Een belangrijke informatiebron zijn de Semi Statische Archiefdiensten (SSA) van het Ministerie van Defensie te Rijswijk. In dit militaire archief worden gegevens van de Mijn- en Munitie Opruimings Dienst (M.M.O.D.) en de Mijnopruimingsdienst (M.O.D.) bewaard. Documenten van de M.M.O.D. en de M.O.D. zijn in die zin belangrijk, dat informatie wordt gegeven over locaties waar in de eerste jaren na de oorlog explosieven lagen en welke typen het betrof;
- In het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) te 's-Gravenhage liggen Nederlandse gevechtsverslagen uit de meidagen van 1940. Het NIMH beschikt tevens over kopieën van gevechtsverslagen uit Amerikaanse en Britse archieven. Daarnaast ligt in dit archief een grote verzameling boeken en inlichtingen van het verzet uit de oorlogsjaren, alsmede gegevens over vliegtuigcrashes;
- In het archief van het Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EODD) te Soesterberg beschikt men over de ruimgegevens van conventionele explosieven sinds jaren '70 tot heden. Deze meldingen staan bekend als UO's. Aan de hand van deze documenten kan worden vastgesteld waar in het verleden conventionele explosieven zijn geruimd en welke typen het betrof. Een andere belangrijke bron van informatie is de uitgebreide collectie (gedigitaliseerde) mijnenkaarten. Deze bronnen geven inzicht in de hoeveelheid gelegde, geruimde en vermiste mijnen;
- Een wezenlijk onderdeel van het historisch onderzoek vormt de luchtfotoanalyse. Bij de luchtfotoanalyse wordt uit een drietal belangrijke archieven geput: het luchtfotoarchief van de Afdeling Speciale collecties van de Universiteit van Wageningen, het luchtfotoarchief van het Kadaster te Zwolle en The Aerial Reconnaissance Archives (TARA, RCAHMS) in Schotland. Doorgaans kan met behulp van deze drie archieven een goede dekking van het onderzoeksgebied worden verkregen. Een luchtfotoanalyse is altijd beperkt in de zin dat er sprake is van een momentopname. Aan de hand van luchtfoto's kan nooit een volledig beeld worden verkregen over alle aanwezige stellingen, loopgraven, bominslagen e.d.;
- Het gemeentearchief is een belangrijke bron voor onderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven. In het gemeentearchief zijn gegevens van de Luchtbeschermingsdienst (LBD) terug te vinden, al leert de praktijk dat één en ander de tand des tijds niet goed heeft doorstaan. Daarnaast zijn in gemeentearchieven documenten met betrekking tot de ruiming van conventionele explosieven in de jaren '40, '50 en '60 en schaderapporten aanwezig;
- AVG beschikt over Britse documenten uit The National Archives, voorheen bekend als het Public Record Office te Kew (Londen). Daarnaast heeft AVG een uitgebreid archief met krantenartikelen, literatuur en Brits primair bronnenmateriaal;

- In het Nationaal Archief zijn gegevens van de Hulpverleningsdienst ondergebracht. De Hulpverleningsdienst was de voorganger van de Explosieven Opruimings Dienst Defensie. Daarnaast bevindt zich hier documentatie van verschillende verzetsgroepen, alsmede gegevens van Nederlandse Luchtbeschermingsdiensten. AVG maakt, afhankelijk van de aard van het onderzoek, gebruik van (delen van) deze archieven;
- De historicus van AVG heeft via privécontacten documenten uit The National Archives te Ottawa in Canada verkregen.

2. Inventarisatie van bronnenmateriaal

2.1. Literatuur

Wij hebben in kader van het onderzoek lokale en regionale literatuur met betrekking tot het onderzoeksgebied geraadpleegd. Het betreft onder andere de volgende publicaties:

- H. Amersfoort / P. Kamphuis (red.) *Mei 1940. De strijd op Nederlands Grondgebied* ('s-Gravenhage 2005);
- D. Bennett, *A Magnificent Disaster: The Failure of Market Garden, the Arnhem Operation September 1944* (2008);
- Th. A. Blom, *Bommen op Wehl* (1945);
- C. Brendel, *Ahornblad aan de Beukenbomen. Doetinchemse herinneringen 1940-45* (Amersfoort 1996);
- C. Brendel, *Doetinchem in de frontlijn* (Doetinchem 1945);
- T. Robert Fowler, *Valour in the Victory Campaign. The 3rd Canadian Infantry Division Gallantry Decorations 1945* (1995);
- T. Copp, *Cinderella Army. The Canadians in Northwest Europe 1944-1945* (2006);
- B. Gerritsen / S. Revell, *Retake Arnhem Bridge. An Illustrated History of Kampfgruppe Knaust September-October 1944* (2010);
- K. Lusink, *Gemeente Doetinchem 1940-1945. Vliegtuigcrashes, gesneuvelde geallieerde militairen, Duitse gesneuvelden* (Hummelo z.d.);
- R. Michaelis, *Die 10. SS-Panzer-Division 'Fruindsberg'* (Berlijn 2004);
- W. P. Nederkoorn / G.J.B. Stork, *Er op of er onder. Hoe Achterhoek en Lijmers de Duitse bezetting doorstonden en ervan werden bevrijd* (Arnhem 1997);
- C. Peters, *Gelderland bevrijd* (Hulst 1994);
- I. Volker, *Doetinchem in oorlogstijd. Vijf jaar Duitse bezetting in Doetinchem en Gaanderen 1940/45* (1995);
- H.J. Tomesen, *Doetinchem 1939-1945. Vlucht uit de brandende stad* (2010);
- H.H.T.M. Tomesen, *Doetinchem 1940: maquette van een verdwenen stad* (1995);
- W. Rhebergen / P. Rhebergen, *Vermist boven de Achterhoek. Neergestorte geallieerde vliegtuigen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Historische feiten en achtergronden* (Naarden 1991).

De resultaten van de literatuurstudie worden in de volgende paragrafen besproken.

2.1.1. Grondgevechten in 1940 en 1945

Meidagen 1940, Wehl

De gevechtshandelingen in Wehl waren in de meidagen van 1940 zeer beperkt: er vloog een kogel door een gebrandschilderd raam van de Rooms-Katholieke kerk in het dorp. Wehl had een Nederlandse bezetting van 12 man, die bij Hotel van Uhm een aspergeversperring hadden uitgezet. Het dorp viel zo goed als ongeschonden in Duitse handen.

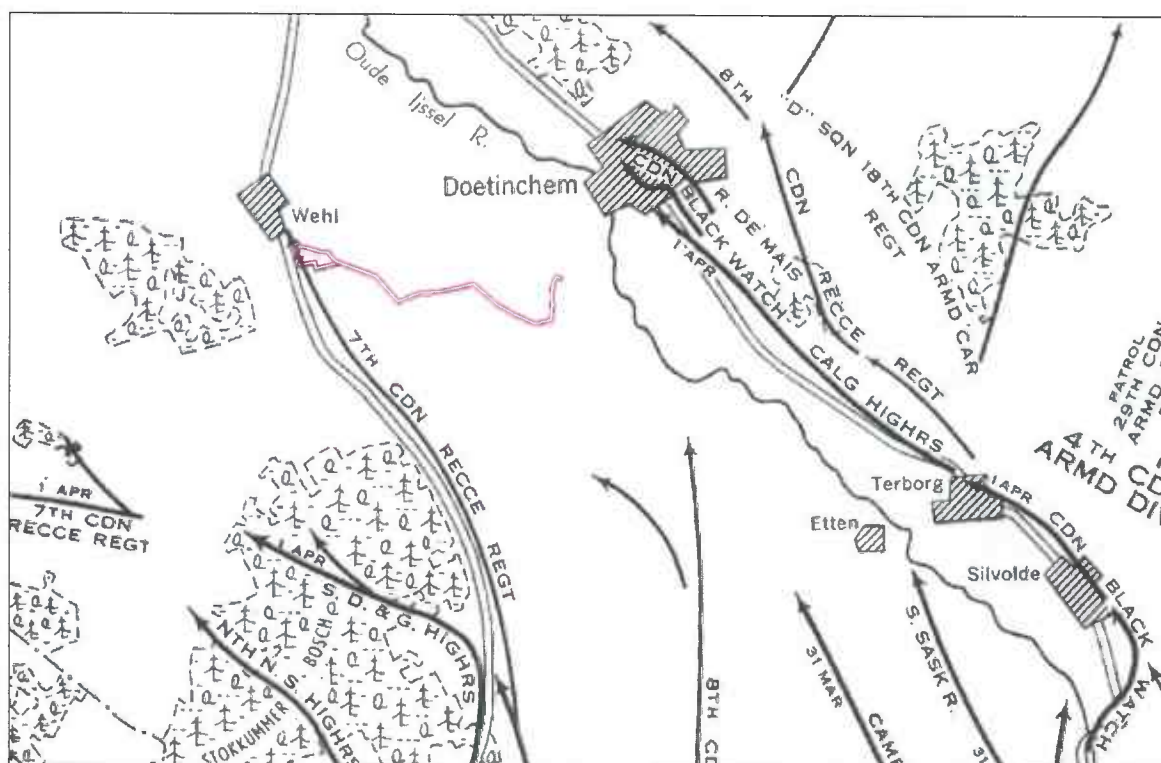
Meidagen 1940, Doetinchem

De IJsselbrug aan het eind van de Waterstraat en de spoorbrug te Doetinchem werden in de meidagen van 1940 door het Nederlandse leger opgeblazen. De aangerichte vernielingen waren maar gedeeltelijk succesvol. Ook hier gingen geen zware gevechten aan de bezetting vooraf.

Tijdens de bezettingsjaren zouden in een grote cirkel rondom Doetinchem schijnwerpers worden geplaatst, met als doel om geallieerde vliegtuigen te verblinden en vervolgens neer te halen.¹

1944-1945, Doetinchem/Wehl

In september 1944, aan de vooravond van operatie *Market Garden*, was op kasteel Slangenburg in Doetinchem het hoofdkwartier van het *II. SS-Panzerkorps* onder commando van Bittrich gevestigd. Ook *Feldmarschall* Model was hier aanwezig. De divisies van dit legerkorps hadden eerder dat jaar zware verliezen geleden in Frankrijk. Het *II. SS-Panzerkorps* zou een belangrijke rol gaan spelen bij de Slag om Arnhem.² De boscomplexen van Slangenburg, de Kruisberg, alsmede De Kelder kregen een militaire functie, in kader van het onderbrengen van munitie, en geschut.³ Wehl kreeg in deze periode Duitse inkwartiering: alle grote gebouwen werden gevorderd. Het Duitse *Feldgrav* in dit dorp trok veel aandacht van geallieerde jachtvliegtuigen, zoals blijkt uit het feit dat Duitse brandstofvrachtwagens, die bij de schuur van dhr. Jansen stonden geparkeerd, in de brand werden geschoten.⁴

Geallieerde troepenbewegingen in april 1945. Paarse lijn: het door middel van GIS geprojecteerde onderzoeksgebied

¹ W. P. Nederkoorn / G.J.B. Stork, *Er op of er onder. Hoe Achterhoek en Lijmers de Duitse bezetting doorstonden en ervan werden bevrijd* (Arnhem 1997)393, 411-412, 419.

² D. Bennett, *A Magnificent Disaster: The Failure of Market Garden, the Arnhem Operation September 1944* (2008). R. Michaelis, *Die 10. SS-Panzer-Division 'Fruntsberg'* (Berlijn 2004) 76. B. Gerritsen / S. Revell, *Retake Arnhem Bridge. An Illustrated History of Kampfgruppe Knaust September-October 1944* (2010) 45.

³ http://www.deutekomhistorie.nl/k101_6.html

⁴ Nederkoorn, Stork, *Er op of er onder*, 394.

Het 7th Canadian Recce Regiment raakte begin april 1945 bij station van Wehl verwickeld in gevechten: 'On 3 April 1945 at the Railway Station near Wehl, Sergeant Cedric Godfrey Whittall of the 7th Canadian Reconnaissance Regiment, in command of a patrol, was held up by heavy enemy 20-mm, machine-gun and small arms fire. He pulled the patrol back and worked the patrol forward where it again was held up by heavy 20-mm, mortar and Panzerfaust fire. Sergeant Whittall dismounted from his vehicle and, under heavy fire, worked his way forward where it again was held up by heavy 20-mm, mortar and Panzerfaust fire. Sergeant Whittall dismounted from his vehicle and, under heavy fire, worked his way forward to an observation point where he was able to pinpoint the enemy position. Returning to his car, he then rushed this position with all weapons firing and eliminated all enemy resistance, killing five Germans and taking seven prisoners'.⁵

out the gun. Lt A A S Peterson's car was Bazooka'd near WEHL but no personnel casualties were suffered. The car burned for a short time before the fire died out. After dark the crew tried to sneak up and see if they could recover the car and also find out if the wireless codes were safe. As they approached a German who was inside the car switched on the spotlight and sprayed the road with the CO-AX gun. The crew dove for the ditch and decided it was more adviseable to try again after first light. The second attempt was more successful, the car was recovered and the codes found to be intact.

War Diary 7th Recce Regiment, '17 Duke of Yorks Royal Canadian Hussars' met betrekking tot Wehl. Herkomst afbeelding: The National Archives Ottawa.

De pantserwagens van het 7th Canadian Recce Regiment waren vanuit het zuiden naar Wehl gereden. Eenheden van de 2nd en de 3rd Canadian Infantry Division, behorende tot 2nd Canadian Corps, trokken eveneens vanuit het zuiden op naar Doetinchem. Onder andere de pantserwagens van het 8th Canadian Recce Regiment en de Calgary Highlanders waren bij de bevrijding van de stad betrokken. Doetinchem was in de eerste maanden van 1945 door de Organisation Todt ter verdediging ingericht als een egestelling inclusief tankgracht en loopgraven.

1 Apr 45	<p>Weather:- Slightly cloudy with rain. This morning the Squadrons are all busy again pushing on both sides of the river LIJSSSEL towards DOETINCHEM. Time now 1315 hrs. RHQ intends to move again this afternoon. Moving around as we do is good for morale. All the boys are quite happy about going ahead. P.W.s ran close to 100 to-day, dam good progress has been made. DOETINCHEM has been by-passed and our troops are harboured a couple of miles north of it. RHQ location to-night is 028721, which is just south of DOETINCHEM. We have made a push of 20 miles since we crossed the Rhine on the night of the 28th of March. We are in hopes of a good fast move to-morrow, as some of our wild Canadians are in LOCHEM to-night. (right flank). "G" Squadron liberated an American Sgt Gunner, who baaled out of a Marauder on the 11th of March, and had been locked after by the Dutch people since. He was passed back to Divisional Headquarters.</p>
----------	--

War Diary 8th Recce Regiment, '14 Canadian Hussars' met betrekking tot Doetinchem. Herkomst afbeelding: The National Archives Ottawa.

Er werd begin april 1945 twee dagen hevig om Doetinchem gevochten. De oprukkende Canadese eenheden, die vanuit de richting Terborg kwamen, ondervonden veel hinder van door de Duitsers opgeblazen bruggen. De Canadezen zetten niet alleen gepantserde voertuigen, maar ook Wasps, carriers met vlammenwerpers, in om de Duitse bezetters verdrijven. Ruim 20 gebouwen in het gebied Heezenstraat – Korte Heezenstraat – Markt, de hoek Korte Heezenstraat-Hamburgerstraat en de hoek Boliestraat-Gartseevinckgang, vielen ten prooi aan de vlammen. De Duitse artillerie mengde zich bovendien in de strijd: onder andere het kruispunt Wilhelminastraat-Holterweg en het

⁵ T. Robert Fowler, *Valour in the Victory Campaign. The 3rd Canadian Infantry Division Gallantry Decorations 1945* (1995) 144. Het toenmalige station Wehl lag op een andere plek dan het huidige station.

katholieke ziekenhuis werden getroffen. De Calgary Highlanders verloren tijdens de gevechten om Doetinchem 9 man. In totaal 32 infanteristen raakten gewond. In Wehl sneuvelden 22 Duitse militairen. Na de bevrijding van Wehl vond er een noodlottig ongeluk bij de onbewaakte spoorwegovergang plaats, met een ondermijnde boom. Twee Canadese militairen, die op een later tijdstip belast waren met het mijnenruimen, vonden in deze omgeving eveneens de dood.⁶

Holland and Germany. The 3rd Canadian Division began on 1 April, and 7th Brigade soon ran into resistance in the village of Wehl. Lieutenant-Colonel Alan Gregory described the Regina Rifles' pincer attack on the position, providing a clear picture of this type of encounter to 3rd Division's Historical Officer: 'The approach, contact and battle for the town of Wehl was interesting in that of all the operations in Europe, it most closely resembled the textbook procedure for the approach to contact and the elimination of an isolated point of resistance by one of the approaching elements.' Two carrier sections and the scout platoon were sent forward to test the defences, and their probes produced evidence of enemy locations. A fire plan employing artillery and heavy mortars was timed to begin shortly before H-Hour, 0400 hours. Gregory tried to persuade the attached armoured squadron to join in a night attack 'but they refused to play.' The two companies assigned to the first phase took almost two hours to clear to the centre of Wehl; then at dawn the reserve companies, with the tanks, overcame stiff resistance in the north end of the town. The enemy, 'a few average troops with stern NCO leadership, well supported by self-propelled guns and mortars,' imposed a significant delay before they withdrew, having yielded ground and more than one hundred prisoners.²⁶

Melding met betrekking tot de strijd om Wehl. Bron T. Copp, *Cinderella Army. The Canadians in Northwest Europe 1944-1945* (2006), p. 261

2.1.2. Luchtoorlog

Voor wat betreft het onderdeel luchtoorlog in de regio Doetinchem – Wehl is een algemeen overzicht opgenomen in bijlage II. Afgezien van Doetinchem worden zowel Wehl als Dichteren meerdere keren genoemd. De twee laatstgenoemde plaatsen zijn vetgedrukt weergegeven. Dit betreft zowel gegevens over vliegtuigcrashes als luchtaanvallen.

Zowel de stad Doetinchem als het dorp Wehl hadden te lijden onder neergekomen afwerpmunitie, zoals mede uit de boektitel 'bommen op Wehl' blijkt. Gegevens over de noodafworp in Wehl zijn opgenomen in paragraaf 2.2.2. De zwaarste bombardementen die op Doetinchem werden uitgevoerd, zullen in deze paragraaf worden besproken.

Op 19 maart 1945 werd het houtverwerkingsbedrijf Nemaho in Doetinchem aangevallen door jachtvliegtuigen van No. 146 Wing, behorende tot de 2nd Tactical Air Force. Hier zouden volgens Britse opgave gepantserde Duitse voertuigen worden hersteld. Het complex werd bestookt met 3 inch raketten, 1000-ponders en enkele 250-ponder brandbommen. Meerdere Duitse FLAK stellingen werden door de Typhoon jachtvliegtuigen aangevallen. Er zou op die dag veel Duits luchtafweergeschut actief zijn geweest en het centrum werd door afzwaaiers getroffen. Doetinchem werd op 21 maart 1945 opnieuw aangevallen. Er werden 500 ponders Medium Capacity bommen afgeworpen door Bostons van No. 88 Squadron, omdat de stad als gevolg van slechte

⁶ Nederkoorn, Stork, *Er op of er onder*, 396.

weersomstandigheden voor het Duitse IJsselburg werd aangezien.⁷ De bommen van de 1st en de 2nd Box vielen op respectievelijk de coördinaten A.005751 en A.008746. Zowel het centrum als de Wilhelminastraat werden geraakt. Op 23 maart werd 1945 Doetinchem opnieuw aangevallen, nu door piloten van het No. 342 (French) Squadron, die de stad voor Anholt aanzagen. Nu werden o.a. het gebied rond de oude IJsselbrug, de Waterstraat en de Korte Kapoeniestraat getroffen.

2.2. Gemeentearchieven Doetinchem en Wehl

2.2.1. Geraadpleegde inventarisnummers

Wij hebben het gemeentearchief van de gemeente Doetinchem en de voormalige gemeente Wehl (nu gemeente Doetinchem) geraadpleegd. Het betreft de volgende inventarisnummers:

Gemeentebestuur Doetinchem, 1920-1944. Toegang 0566

43	Notulen van het college van Burgemeester en Wethouders, 1940
154	Journaals, 1940-1942
155	Journaals, 1943-1946

Gemeentebestuur Doetinchem (1921) 1945 – 1969 (1988). Toegang 0313

146	Wederopbouw – oorlogsschade, 1946-1961
500	Openbare werken – Strafoplegging aan personeel i.v.m. plichtverzuim bij bombardementen, 1945
663	Wederopbouw – Commissie voor wederopbouw en herstel van de zuidelijke achterhoek, 1945-1948
686	Wederopbouw – herbouw en herstel van werken; Moge t/m Oude, 1946-1955
791	Militaire graven – overzichten, opgravingen en inlichtingenformulieren, 1945-1952
792	Militaire graven; Duitse – overzichten, overbrenging en inlichtingen, 1945-1958
801	Militaire graven – Oorlogsgravenstichting (o.m. plaatselijk comite) 1947
802	Militaire graven – Nederlandse oorlogsgraven Comite (o.m. plaatselijk comite), 1946-1962
1109	Luchtbeschermingsdienst; o.m. liquidatie, 1944-1949
1111	Ruiming van explosieven, 1945-1946
1219	Baileybrug over de Oude IJssel – Objectdossier, 1945-1956
1370	Grafbezoek voor ouders van gesneuvelde militairen – Vergoedingen, 1948-1956
1415	Herdenking bombardement d.d. 21 maart 1945, 1949-1960

Gemeentebestuur Wehl 1816-1946 (1959). Toegang 1175

⁷ Mogelijk waren vliegtuigen van No. 66 Squadron ook bij de luchtaanval op Doetinchem betrokken.

242-246	Openbare veiligheid
316-317	Steun aan oorlogsslachtoffers
416-421	Luchtbeschermingsdienst
426-428	Militair gezag
450	Oorlogsschade
768	Register van begraven op de begraafplaatsen in de gemeente, 1927-1948

2.2.2. Resultaten archiefonderzoek gemeentearchieven Wehl en Doetinchem

Er wordt in bronnen uit het archief van de gemeente Wehl meerdere malen melding gemaakt van luchtaanvallen:

- Nacht van 14 op 15 augustus 1941: er is een Britse brandbom ingeslagen te Nieuw-Wehl, in een weiland van landbouwer W. Peters, op ca. 200 meter afstand van de 'Oude Doesburgscheweg'. Er was nog een gedeelte van de brandbom aanwezig. De brandbom zou zijn gedetoneerd. De omgeving werd afgezocht, maar er werden niet nog meer brandbommen aangetroffen;
- Nacht van 21 op 22 mei 1944: er vloog een brandend vliegtuig over Wehl. Neervallende brandende onderdelen verwoestten het dubbele huis van J.J.Th. Koster en Th. Baars, toenmalige huisnummer C111. Alle woningen in de omgeving liepen schade op. In Wehl waren twaalf brandbommen gevallen. Er werden vier blindgangers gevonden. Deze brandbommen werden verzameld en onschadelijk gemaakt;
- Eer ontstond op 26 november 1944 in Wehl ten gevolge van een bominslag schade aan de school 'met den bijbel';
- Er werd in een opgave d.d. 24 juli 1945 melding gemaakt van de aanwezigheid van twee niet gedetoneerde bommen: één exemplaar aan de linkerzijde van de spoorlijn bij kilometerpaal 37500, op 2.5 meter van het spoor en één exemplaar in het bouwland 'nabij het kruispunt spoorlijn – Dassenboomsche allée in het 'Stillwald'.

In het dorp waren verschillende brandbommen, aantal bedroeg 12 stuks, waarvan 4 niet ontploft, gevallen, doch hierdoor is geen noemenswaardige schade aangericht. De brandbommen zijn door personeel van de luchtbeschermingsdienst verzameld en onschadelijk gemaakt. Nabij de plaats waar het vliegtuig gevallen is onder de gemeente Wehl werden 3 lijken van piloten gevonden welke lijken niet geïdentificeerd konden worden, daar er geen herkenningsteekens aanwezig zijn waren.

Brandbommen op Wehl in de nacht van 21 op 22 mei 1944. Bron: gemeentearchief Wehl, inventarisnummer 421.

Uit de analyse van de geraadpleegde bronnen blijkt tevens, dat in Wehl na de oorlog grote hoeveelheden munitie aanwezig waren. Er wordt onder andere gesproken over de aanwezigheid van handgranaten, landmijnen, geweren, munitie en Panzerfäuste. Een overzichtslijst en andere relevante documenten zijn opgenomen in bijlage III. Een belangrijke constatering is dat de gemeente Wehl de bevoegde instanties regelmatig heeft geïnformeerd over de aanwezigheid van munitie, die moest worden geruimd, maar dat de oproep meerdere malen onbeantwoord bleef. Er vielen bovendien slachtoffers ten gevolge van munitie op de spoorlijn, 'tusschen de Kildersche weg en de Bleeksche straat'. Ook in Doetinchem gebeurde een dergelijk ongeluk op de Molenberg.

Er werden in de gemeente Wehl geen bruggen opgeblazen. Dat er daadwerkelijk gevochten werd binnen de gemeentegrenzen, blijkt uit het feit dat er in de toenmalige gemeente Wehl 20 Duitse gesneuvelden begraven lagen en dat er op 2 april 1945 een huis in de brand werd geschoten. Het was niet het enige pand binnen de gemeentegrenzen, dat in de periode 1-2 april 1945 oorlogsschade opliep. Er waren echter geen 'permanente versterkingen' in de gemeente aanwezig. In Doetinchem werd na de oorlog munitie in de Oude IJssel gedumpt, waaronder anti-tankmijnen.

2.3. Daily Logs 2nd Tactical Air Force

Vermeldingen met betrekking tot de 2nd Tactical Air Force, de zogenaamde 'vergissingsbombardementen' op Doetinchem, zijn reeds besproken in paragraaf 2.1.2.

2.4. Luchtfoto's Tweede Wereldoorlog

2.4.1. Inleiding

Wij hebben bij twee instellingen luchtfotocollecties geraadpleegd:

- Het Kadaster te Zwolle;
- De Universiteit Wageningen, afdeling Speciale Collecties;
- The Aerial Reconnaissance Archives te Schotland⁸;

Bij het Kadaster te Zwolle en de Universiteit van Wageningen, afd. Speciale Collecties zijn relevante luchtfoto's van het onderzoeksgebied aanwezig. Wij hebben gebruik gemaakt van luchtfoto's met de volgende opnamedata:

- 21 februari 1945;
- 23 maart 1945.

Het onderzoeksgebied wordt volledig gedekt door luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog. De jongste luchtfoto's, die zijn gemaakt op 23 maart 1945, kunnen worden beschouwd als verkenningsfoto's, die voorafgaand aan de bevrijding van Doetinchem en Wehl werden gemaakt. Luchtfoto's van 23 maart 1945 zijn echter wel zeer relevant, omdat ze zijn gemaakt op de dag van het tweede 'vergissingsbombardement' op Doetinchem.

⁸ Deze luchtfoto's zijn besteld, maar zijn nog steeds niet geleverd. Naar verwachting kunnen deze in de definitieve versie worden verwerkt. Wij hebben ons specifiek gericht op luchtfoto's na het tweede 'vergissingsbombardement' en na de bevrijding.

2.4.2. Resultaten

De luchtfoto's zijn door middel van GIS gepositioneerd en nader geanalyseerd. Dit heeft geleid tot de volgende resultaten:

- Het onderzoeksgebied wordt doorsneden door een tankgracht, een loopgraaf, linies van schuttersputten en stellingen. Duidelijk zichtbaar zijn de sporen van de egelstelling, die rondom Doetinchem door de Duitse bezetter was aangelegd.

Door middel van GIS gepositioneerde luchtfoto's van het onderzoeksgebied d.d. 21 februari 1945 en 23 maart 1945.

2.5. Ruimrapporten EODD

2.5.1. UO's

Wij hebben in kader van het historisch onderzoek de UO's, dat wil zeggen ruimrapporten van conventionele explosieven van Doetinchem en Wehl, geraadpleegd bij de EODD. Een ruimrapport wordt opgemaakt naar aanleiding van de vondst van één of meerdere conventionele explosieven. Dit kan spontaan aangetroffen munitie betreffen, of het resultaat zijn van een gerichte zoekactie. Het komt in de praktijk geregeld voor dat locaties alleen globaal worden vermeld in de UO's; soms zijn de rapporten onder de verkeerde gemeentenaam ondergebracht.

2.5.2. Resultaten UO's

In het archief van de Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EODD) te Soesterberg zijn meerdere relevante vermeldingen betreffende het onderzoeksgebied aanwezig, zoals blijkt uit het

overzicht op de volgende pagina. De meest relevante vermeldingen zijn vetgedrukt weergegeven (wij hebben een groter gebied dan enkel het onderzoeksgebied geïnventariseerd).

Groene kader binnen de rode omlijning: het gebied dat in 1997 door de Explosieven Opruimings Dienst Defensie werd onderzocht. N.B. de tankgracht loopt in werkelijkheid verder door, ook door het onderzoeksgebied

Selectie UO's Doetinchem / Wehl		
Jaar	Locatie	Explosie(f)(ven)
19710720	Doetinchemseweg 25 Wehl	1 handgranaat Mills 36
19721128	Dhr. Koster Kildersweg 58 Wehl. Gevonden bij graafwerkzaamheden	1 brisantgranaatpatroon 75 mm
19770179	Kildersweg Wehl. Ligt in weiland	1 springrookgranaat fosfor van 3 inch mortier met schokbuis nr. 152
19790216	Koksgoedweg 5 Wehl	1 brisantgranaat van 3 inch mortier met schokbuis, 1 brisantgranaatpatroon van 20 mm, 1 staartstuk van 3 inch mortier
19830831	Heislagseweg 18 Wehl. Fam. Brugman in de schuur	1 brisantpantsergranaat 7.5 cm Duits lichaam (leeg)
19912480	Kokshoedweg 5 Wehl. Graafwerkzaamheden WOG, woning	1 springrookgranaat fosfor van 3 inch mortier
19940636	Tussen Europaweg en Dichtersweg Doetinchem. Gevonden tijdens graafwerkzaamheden bij aanleg van nieuwe weg	1 schroot 'oliekloot'
19971936	Aan de Oude Doetinchemseweg	Op de plaats van de aan te leggen ontsluitingsweg (aanleg Nieuwe

	Doetinchem	Vlietstraat, industrieterrein Wijnbergen), in kader van de ontwikkeling van een nieuw industrieterrein, zou zich een oude dichtgestorte tankgracht bevinden. Hier zou vermoedelijk Duitse 8.8 cm munitie in zijn gedumpt. De tankgracht was vermoedelijk 2 meter diep en 3 meter breed. VZA positief advies. Aangetroffen: 1 brisantgranaatpatroon van 8.8 cm met ontsteker, ca. 99 hulzen van 8.8 cm leeg, ca. 50 kilo schroot (verpakkings restanten). Tevens gevonden 25 hulzen afkomstig van 8.8 cm, 20 kilo schroot, alsmede 75 hulzen van 8.8 cm, 8 hulzen van 8.8 cm, ca. 20 kilo schroot (verpakkingskoker 8.8 cm patronen). Er werden volgens de totaalopgave 207 stuks 8.8 cm hulzen en 90 kilo restanten verpakkingsmateriaal alsmede 1 brisantgranaatpatroon van 8.8 cm met ontsteker aangetroffen
20070165	Doetinchemseweg 14 a Wehl, akker	1 schroot

2.5.3. Mijnenkaarten

Er waren in het onderzoeksgebied geen mijnevelden of op mijnen verdacht gebieden aanwezig.

2.6 Resultaten archiefonderzoek Militaire Archieven

2.6.1. 575 serie

Wij hebben bij het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) te 's-Gravenhage het inventaris van het 575-archief geraadpleegd. Wij hebben in het inventaris gezocht op de trefwoorden 'Doetinchem' en 'Wehl', maar hebben geen relevante treffers aangetroffen.

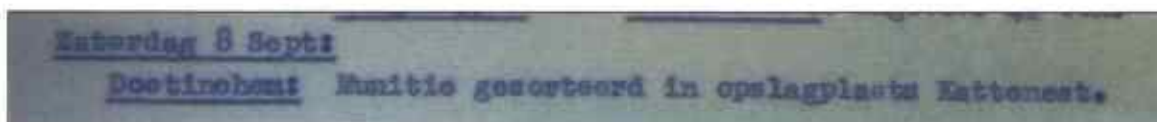
2.6.2. M.M.O.D. / M.O.D.

Om een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen van de gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied is door ons een bezoek gebracht aan de Semi Statische Archiefdiensten van het Ministerie van Defensie (SSA-MvD) te Rijswijk.

Munitie ruiming bij het zuidelijker gelegen Kilder d.d. 6 september 1945

Wij hebben hier stukken ingezien van de Mijn en Munitie Opruimingsdienst (M.M.O.D) en de Mijnopruimingsdienst (M.O.D.) uit het archief van het Hoofdkwartier van de Koninklijke Landmacht (HKKL). Wij hebben in het betreffende archief meerdere vermeldingen betreffende Wehl en Doetinchem aangetroffen. Een selectie van deze vermeldingen is op deze en de volgende pagina opgenomen.

Munitieopslag Doetinchem d.d. 8 september 1945

Munitieopslag Doetinchem d.d. 16 oktober 1945
 op munitie depot "Hattumert" N. 4.21. Laten opbergen
 naar depot 11 (N. 4.21) samen met de bezetting bij

Munitieopslag Doetinchem d.d. 16 oktober 1945

1 bij brief C.M.O.D. 25/2/46 No. 1235 Ru
DOETINCHEM

Adres	Hoofdbeide
H.J. van Til IJ 17	Mijnen
Leuwegrij Horsting	Mijnen
Geruid Bergwijer IJ 18	2: mijnen
Obbing museum "De Kelder"	Verb. mijnen

Van 3: de feldmunitieopslag

Opgaven munitie Doetinchem

Opgave munitie Wehl
 bij G. Wehl - Bij een te land van het veldmunitie
 depot van de Wehlhorst, spoorspoortje, verlicht ber-
 roid.

Opgave munitie Wehl

Opgave munitie Wehl
 bij G. Wehl - Bij een te land van het veldmunitie
 depot van de Wehlhorst, spoorspoortje, verlicht ber-
 roid.

Adres	Hoofdbeide
1 H. Thomassen	Mijn
2 H. Bouling	Mijn
3 W. Allokbergen	Mijn
4 J. van Hal, Griststraat	Mijnen
5 In huis v/d Wd. Green (in de wijk)	Mijnen

Bijlage 9 bij brief C.M.O.D. 25/2/46 No. 1235-Ru

Opgave munitie Wehl

2.7. Resultaten archiefonderzoek Nationaal Archief

Wij hebben in het Nationaal Archief te 's Gravenhage de archieven van de gemeentelijke
 luchtbeschermingsdiensten in Nederland, alsmede de Hulpverleningsdienst en de verzetsgroep
 Albrecht geraadpleegd. Er wordt in deze archieven meerdere malen melding gemaakt van
 Doetinchem.

Rapport van 26 Juni 1940
betreffende luchtaanvallen op Nederlandsch gebied.

I. Van den Burgemeester van Doetinchem:

In nacht 24 op 25 Juni 2.30 luchtaanval op Doetinchem.
3 brisant, ruim 30 brandbommen. Geen persoonlijke onge-
lukken. Een houtopslagplaats getroffen. Overigen naast
spoorbaan.

Vermelding uit het Luchtbeschermingsdienst archief betreffende Doetinchem

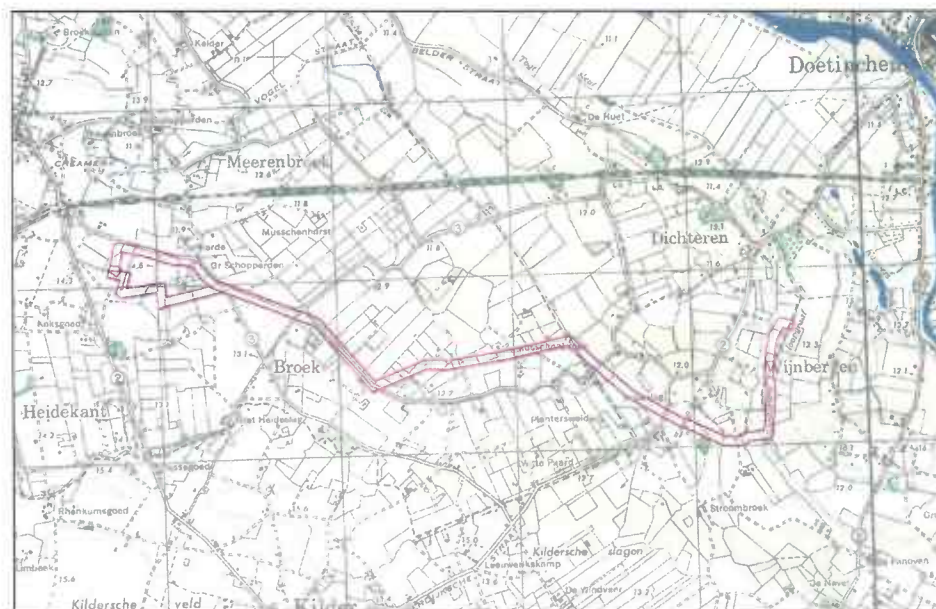
Vermelding uit het archief van de Hulpverleningsdienst d.d. 18 januari 1947

26. "Gesprengten Samelcote".
DOETINCHEM: "W-Luz Kessel" waarschijnlijk vertrokken. J-Staffel Baling
op punt van vertrek, evenals Abt. Baling. In school pla. 200 SS wit.
wilt op weg zijn. 50 man. Opzet

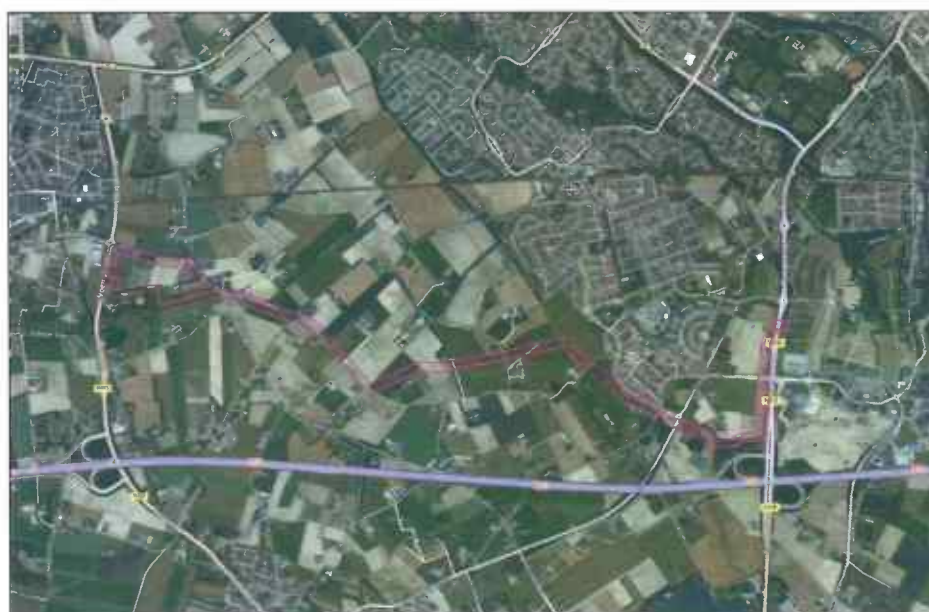
Voorbeeld van een vermelding uit het archief van de verzetsgroep Albrecht met betrekking tot
Doetinchem

3. Contra-indicaties

Het onderzoeksgebied lag in de Tweede Wereldoorlog in landelijk gebied. De situatie is niet wezenlijk gewijzigd, hetzij dat een klein gedeelte van het oostelijke traject tegenwoordig naoorlogse bebouwing kent. Er zijn bovendien wijzigingen doorgevoerd op het gebied van wegen en naoorlogse kabels en leidingen. Opvallend is de vermelding 'loopgraaf' bij het uiterste noordoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied.

Situatie in de Tweede Wereldoorlog, aan de hand van een geallieerde stafkaart. Paarse lijn: het onderzoeksgebied gepositioneerd door middel van GIS.

Huidige situatie aan de hand van bingmaps.

4. Beoordelen van het bronnenmateriaal

4.1. Validatie bronnenmateriaal

De voornaamste indicaties zijn de ruimrapporten van conventionele explosieven, zoals aanwezig in het archief van de Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EODD). Hier wordt het onderzoeksgebied meerdere keren in genoemd. Sommige vermeldingen zijn alleen bekend onder een straatnaam. Derhalve kan de exacte locatie niet worden bepaald.

De luchtfoto's van de *Royal Air Force* geven een goed beeld van het onderzoeksgebied in de Tweede Wereldoorlog. Op deze luchtfoto's zijn sporen van onder andere de egestelling rondom Doetinchem zichtbaar. De luchtfoto's zijn deels op de dag van het tweede 'vergissingsbombardement' op Doetinchem gemaakt en zijn derhalve zeer relevant. Tegelijkertijd zijn ze voorafgaand aan de bevrijding van Doetinchem vervaardigd, waardoor sporen van eventuele grondgevechten in het onderzoeksgebied niet zichtbaar zullen zijn. Uit literatuur blijkt echter, dat de geallieerde aanvalsrichting niet door het onderzoeksgebied liep.

De in dit onderzoek genoemde crashlocaties van vliegtuigen en zijn deels globaal bekend. Het is niet mogelijk om alle exacte locaties te achterhalen.

4.2. Vermoedelijke hoeveelheid aanwezige conventionele explosieven

Verschijningsvorm	Vermoedelijk aanwezig in onderzoeksgebied
Afgeworpen	Nee
Verschoten / gegooid / gelegd / weggeslingerd	Nee
Opgeslagen / gedumpt / begraven (inclusief redepositie)	Ja, mogelijk in achtergelaten of gedumpte toestand. Met name in de tankgracht
Als restanten uit springputten of explosie	Nee
Als onderdeel van (vliegtuig)wrakken en / of gezonken vaartuigen	Nee

Soort	Vermoedelijke hoeveelheid
Geschutmunitie	Enkele tot tientallen. Mogelijk 8.8 cm munitie in o.a. tankgracht
Raketten (of onderdelen hiervan) 60 LBS SAP	Geen
Afwerpmunitie	Geen
Mortiergranaten	Onbekend
Klein kaliber munitie	Onbekend
Handgranaten / geweergrenaten	Onbekend
Toebehoren van munitie	Onbekend
Raketten en granaatwerpers (in gebruik bij infanterie)	Onbekend
Mijnen	Geen (geen gedocumenteerde mijnevelden aanwezig)

5. Leemten in de kennis

1. Er is geen garantie dat het overzicht met EODD-meldingen compleet is;
2. Luchtfoto's zijn altijd een momentopname. Vòòr, na en tussen verschillende opnamedata kunnen er veranderingen in het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden;
3. Bij een historisch onderzoek kan nooit een volledig overzicht van alle bronnen worden verkregen. Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van een bronneselectie;
4. Dit onderzoek is grotendeels gebaseerd op schriftelijke bronnen. Dumping werd vrijwel nooit op schrift gesteld en is feitelijk zeer moeilijk te bewijzen. Dit geldt zeker nu eventuele getuigen steeds ouder worden en herinneringen met het verstrijken van de tijd meer en meer vertroebeld raken.

6. Conclusie en advies

6.1. Conclusie

Bij het vooronderzoek stond de volgende vraag centraal:

Is er sprake van de mogelijke aanwezigheid van conventionele explosieven in het onderzoeksgebied?

Deze vraag kan als volgt worden beantwoord:

- Uit een nadere analyse van Royal Air Force luchtfoto's, blijkt dat het onderzoeksgebied wordt doorsneden door een tankgracht, een loopgraaf, schuttersputten en stellingen. Duidelijk zichtbaar is de door de Duitsers aangebrachte egelstelling rondom Doetinchem. Ter plaatse van de tankgracht, ter hoogte van de Oude Doetinchemseweg op 310 meter afstand van het onderzoeksgebied, werden door de Explosieven Opruimings Dienst Defensie in 1997 207 hulzen van 8.8 cm granaten, één brisantgranaatpatroon van 8.8 cm en 90 kilo restanten van (militair) verpakkingsmateriaal aangetroffen. Dit is een duidelijke indicatie dat de tankgracht na de bevrijding als dumpplaats is gebruikt;
- Zowel Wehl, Doetinchem als Dichteren werden meerdere malen getroffen door afwerpmunitie, ten gevolge van noodafwerpen en doelbewuste bombardementen. Doetinchem werd bovendien in maart 1945 tweemaal doelwit van een geallieerd 'vergiftigingsbombardement'. Deze events kunnen echter niet direct aan het onderzoeksgebied worden toegeschreven;
- Op het grondgebied van zowel Wehl als Doetinchem zijn meerdere vliegtuigen gecrasht;
- Er waren geen gedocumenteerde mijnevelden of op mijnen verdachte gebieden in het onderzoeksgebied aanwezig;
- Er werd voorafgaand aan de bevrijding van zowel Wehl als Doetinchem begin april 1945 strijd geleverd. Een eenheid van het 7th Canadian Recce Regiment raakte bij het station van Wehl verwickeld in gevechten. Er werd hier bovendien geallieerde artillerie alsmede geallieerde mortieren ingezet, terwijl de tegenstander gebruik maakte van gemotoriseerd geschut en mortieren. Het kwam in Doetinchem tot straatgevechten. Zowel Station Wehl als de geallieerde opmarsroute Terborg-Doetinchem liggen echter niet in of nabij het onderzoeksgebied;
- Uit bijlage IV blijkt dat vier panden te Broek oorlogsschade hadden opgelopen. Broek ligt ten zuiden van het onderzoeksgebied. Een groot aantal panden te Heidekant liep eveneens oorlogsschade op, alsmede enkele panden te Meerenbroek. Het merendeel van deze woningen had lichte oorlogsschade.

6.2. Advies

Er is feitelijk bewijs gevonden voor de aanwezigheid van conventionele explosieven op meerdere aantal deellocales. Dit betreft o.a. een tankgracht, schuttersputten, loopgraven en stellingen. De mogelijkheid is aanwezig dat op deze plaatsen munitie is gedumpt. Wij adviseren de gemeente Doetinchem om voor de op bijlage I vastgestelde horizontaal afgebakende gebieden een (risico-) analyse uit te laten voeren door een WSCS-OCE gecertificeerd bedrijf.

Het is raadzaam om een protocol aantreffen conventionele explosieven op te laten stellen voor de als zijnde 'onverdacht' aangemerkte gebieden, voor het geval er hier tegen de verwachting in conventionele explosieven worden aangetroffen. Het doel van dit protocol is om de aannemer te

instrueren, hoe te handelen bij het onverhoopt aantreffen van munitie uit de Tweede Wereldoorlog. Voor de niet verdachte gebieden kan de eventuele aanwezigheid van conventionele explosieven niet feitelijk worden aangetoond.

7. Bronnenmateriaal

EODD, Soesterberg:
Mijnenkaarten en UO's

Gemeentearchieven (erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers):
Doetinchem
Voormalige gemeente Wehl

Kadaster, Zwolle:
Collectie luchtfoto's Tweede Wereldoorlog Royal Air Force
Collectie geallieerde stafkaarten Tweede Wereldoorlog

Nationaal Archief, 's Gravenhage:
Archief Luchtbeschermingsdienst Gelderland
Archief Hulpverleningsdienst, inventarisnummers 20 en 21
Archief verzetsgroep Albrecht, selectie

NIMH, 's-Gravenhage:
575-serie (inventaris)

SSA, Rijswijk:
M.M.O.D./ M.O.D. –archief

The National Archives Kew-London:
Selectie daily Logs 2nd Tactical Air Force 1945

The National Archives Ottawa - Canada:
War Diary 7th Recce Regiment, '17 Duke of Yorks Royal Canadian Hussars'
War Diary 8th Recce Regiment, '14 Canadian Hussars'

The Aerial Reconnaissance Archives te Schotland
Collectie luchtfoto's Tweede Wereldoorlog Royal Air Force

Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
Collectie luchtfoto's Tweede Wereldoorlog Royal Air Force

8. Literatuur

- H. Amersfoort / P. Kamphuis (red.) *Mei 1940. De strijd op Nederlands Grondgebied* ('s-Gravenhage 2005).
- D. Bennett, *A magnificent disaster. The failure of Market Garden, the Arnhem Operation, September 1944* (2008).
- Th. A. Blom, *Bommen op Wehl* (1945).
- C. Brendel, *Ahornblad aan de Beukenbomen. Doetinchemse herinneringen 1940-45* (Amersfoort 1996).
- C. Brendel, *Doetinchem in de frontlijn* (Doetinchem 1945).
- T. Copp, *Cinderella Army. The Canadians in Northwest Europe 1944-1945* (2006).
- B. Gerritsen / S. Revell, *Retake Arnhem Bridge. An Illustrated History of Kampfgruppe Knaust September-October 1944* (2010).
- T. Robert Fowler, *Valour in the Victory Campaign. The 3rd Canadian Infantry Division Gallantry Decorations 1945* (1995).
- R. Michaelis, *Die 10. SS-Panzer-Division 'Fruindsberg'* (Berlijn 2004)
- W. P. Nederkoorn / G.J.B. Stork, *Er op of er onder. Hoe Achterhoek en Lijmers de Duitse bezetting doorstonden en ervan werden bevrijd* (Arnhem 1997).
- C.Klep / B. Schoenmaker (red.), *De bevrijding van Nederland 1944 – 1945. Oorlog op de flank* (Den Haag 1995).
- K. Lusink, *Gemeente Doetinchem 1940-1945. Vliegtuigcrashes, gesneuvelde geallieerde militairen, Duitse gesneuvelden* (Hummelo z.d.).
- B.C. de Pater/ B. Schoenmaker e.a., *Grote Atlas van Nederland 1930-1950* (2006).
- C. Peters, *Gelderland bevrijd* (Hulst 1994).
- W. Rhebergen / P. Rhebergen, *Vermist boven de Achterhoek. Neergestorte geallieerde vliegtuigen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Historische feiten en achtergronden* (Naarden 1991).
- H.J. Tomesen, *Doetinchem 1939-1945. Vlucht uit de brandende stad* (2010).
- H.H.T.M. Tomesen, *Doetinchem 1940: maquette van een verdwenen stad* (1995).
- S.L. Veenstra, *In de schaduw van de glorie: overzicht van vliegtuigbergingen in Nederland: 1960-1977* (Zutphen 1999).

I. Volker, *Doetinchem in oorlogstijd. Vijf jaar Duitse bezetting in Doetinchem en Gaanderen 1940/45* (1995).

G.J. Zwanenburg, *En nooit was het stil....Kroniek van een Luchtoorlog. Deel 1 & 2.*(Den Haag 1990/1992).

Websites:

<http://www.avg.eu>

<http://www.explosievenopsporing.com>

<http://www.explosievenopsporing.nl>

9. Gebruikte afkortingen

BRL-OCE:	Beoordelingsrichtlijn Opsporing Conventionele Explosieven
CE:	Conventioneel Explosief
CS-OCE:	Certificatie Schema Opsporing Conventionele Explosieven
FLAK:	Fliegerabwehrkanone (Duitse luchtafweer)
GIS:	Geografisch Informatie Systeem
M.M.O.D.:	Mijn en Munitie Opruimings Dienst
M.O.D.:	Mijn Opruimings Dienst
NIMH:	Nederlands Instituut voor Militaire Historie
OCE:	Opsporing van Conventionele Explosieven
RAF:	Royal Air Force
SSA:	Semi Statische Archiefdiensten
UO:	Uitvoerings Opdracht

Bijlage I: Richtlijnen horizontale afbakening verdachte gebied

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt voor indicatie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt).	x		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van georefererde luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semi)automatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		Locatie van de wapenopstelling.
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventueel aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk.	x		Locatie van de veldopslaglocatie.
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	x		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georefererde luchtfoto's.
Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden.		x	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen.		x	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij na-oorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	x		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		x	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	x		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		x	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden.		x	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen.		x	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuif functie, niet in gebruik genomen als schuttersput.		x	n.v.t.
Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading	x		Locatie van de vernielingslading.
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudig) raketwerpersysteem.	x		Situationeel te bepalen.
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Inslagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuigbom die niet in werking is getreden.			Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt-conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash.	x		Situationeel te bepalen.
Krater van gedetoneerde incidentele luchtafweergranaat	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		x	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.
Inslagpunt van een V-1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V-1 wapen.	x		15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-1 wapen bevindt.	x		50 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke aanwezigheid van explosieve componenten.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-2 wapen bevindt.	x		Situationeel te bepalen.
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem.	x		Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water.
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van een explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitie trein.	x		Situationeel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten	x		De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en).	x		Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ¹ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel ^{2,3} .
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ^{2,4} .
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel ^{2,5} .
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ^{2,6} .

¹ Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

² Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 - april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen.

³ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.

⁴ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.

⁵ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.

⁶ De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto interpretatie.

Bijlage 4: Eisen te stellen aan materieel

Indien bij het benaderen van CE gebruik wordt gemaakt van materieel dient deze te voldoen aan de onderstaande eisen:

- De naar de graafbak gerichte ruiten zijn voorzien van 33 mm Lexguard materiaal, of een daaraan minimaal gelijkwaardige voorziening. Deze voorziening kan zijn aangebracht door de ruiten te vervangen of door het aanbrengen van een voorzetrui. Indien voorzetruiten worden toegepast dienen de originele ruiten te zijn vervangen door 8 mm Lexan materiaal, of een daaraan minimaal gelijkwaardige voorziening.

Bijlage II: Gegevens luchtoorlog

- 24 juni 1940: eerste bombardement op Doetinchem. Twee zware brisantbommen neergekomen naast de spoorlijn naar Wehl en in een weiland bij de Vijverlaan;
- **Brandbommen afgeworpen op de fabriek van de firma Achterhof. Volgens een andere bron werd een terrein langs de spoorlijn naar Wehl te Dichteren, alsmede de boerderij van Becking op de hoek Vijverlaan/Zuivelweg en de fabriek van de familie Agterhof getroffen;**
- 6 augustus 1940: bombardement op Doetinchem;
- **Nacht van 13 op 14 augustus 1940: bommen gevallen in Dichteren en nabij boerderij 'Telberg' in Ooseld. In Langerak kwam een aantal brandbommen neer;**
- Nacht van 30 op 31 augustus 1940: bom achter de kerk van Gaanderen gevallen;
- 11 november 1940: bombardement op Doetinchem. barakken aan de Rozengaardseweg werden getroffen;
- 17 november 1940: bombardement op Doetinchem. Rond acht uur 's avonds vielen er bommen bij het Kattenest op de weg naar Zelhem, in een wei en op de Rijksweg naar Gaanderen;
- Nacht van 28 op 29 augustus 1941: bom geworpen in de Kruisberg, waarbij tal van woningen werden beschadigd;
- Nacht van 6 op 7 september 1941: brandbommen geworpen in de Kruisberg. Eén exemplaar viel bij de familie Nieuwenhuis door het dak, baande zich een weg door de zoldering en drong via de vloer in de grond;
- 7 november 1941: bom achter de boerderij van dhr. Bruil te Gaanderen gevallen;
- Eind 1941: Brits vliegtuig maakt een noodlanding nabij de Pinnedijk;
- 28 december 1941: Hampden van 144 Squadron te Doetinchem neergestort;
- **22 mei 1942: Lancaster JB672 LE-U van het No. 630 squadron te Wehl neergestort;**
- 1942: Duits jachtvliegtuig op de Wittenbrink neergekomen aan de weg naar Hummelo, op het land van Demmink;
- 1942: brandende bommenwerper neergestort in een weiland bij de weg van Doetinchem naar Kilder. Het vliegtuig crashte vlakbij een boerderij;
- 26 maart 1943: brand- en brisantbommen midden in Oud-Gaanderen neergekomen. Veel brandbommen bleven in de grond steken, zij verlichtten de wijde omgeving. Het vliegtuig, een Halifax van No. 78 Squadron, kwam neer op de Peppelmansdijk. Er werden volgens een andere bron woningen in de Kerkstraat, alsmede de boerderij van Wiemelink, Eten en Terborg getroffen;
- Nacht van 22 juni 1943: brandbommen gevallen in IJzevoorde;
- 30 juli 1943: Messerschmitt Bf 109 met Werkenummer 15778 van het 8./JG 54 'Grünherz' bij Doetinchem in een weide aan de weg naar Slangenburg neergestort;
- September 1943: bombardement op Doetinchem. De loodsen van de G.T.M. werden getroffen;
- Oktober 1943: bombardement op Doetinchem. de Kweekschool in het Frielinkstraatje werd getroffen;
- 13 oktober 1943: bombardement op Doetinchem. De Hofstraat en Groenendaal werden getroffen;
- 10 november 1943: bombardement op Doetinchem. De fabriek van de fa. Agterhof en de tuin van de fam. Holtslag werden getroffen;
- 8 november 1944: vier 'raketbommen' neergekomen in Doetinchem. Er komt een blindganger neer in de 'Wijnbergschestraat';

- Tweede helft november 1944: het A.B.T.B. gebouw bij de spoorwegovergang te Wehl werd met bommen bestookt. Het gebouw werd totaal vernield. Op een later tijdstip werd dezelfde locatie opnieuw aangevallen;
- 29 november 1943: bombardement door vier geallieerde jachtvliegtuigen op Doetinchem. de fabriek van Beccon werd getroffen;
- 20 maart 1944: bombardement op Doetinchem. het Zelhemmerend op de Wittebrink werd getroffen;
- 20 maart 1944: bombardement op Doetinchem. Gaanderen werd getroffen;
- 21 maart 1944: Bombardement op Doetinchem;
- 22 mei 1944: geallieerd vliegtuig brandend neergestort op de grens van Wehl en de gemeente Bergh en Kilder. Het vliegtuig had een bom aan boord, die detoneerde. Twee boerderijen werden vernield. Andere woningen liepen enorme schade op;
- 17 september 1944: luchtgevecht boven de toenmalige gemeente Wehl, waarbij een Brits en een Duits vliegtuig werden neergeschoten;
- 23 september 1944: Focke Wulf Fw 190A-8 van het 13./JG 54 'Grünherz' bij Gaanderen, Doetinchem neergestort;
- 23 september 1944: Focke Wulf Fw 190A-8 van het 14./JG 54 'Grünherz' bij Doetinchem op de Pinnedijk neergestort;
- 23 september 1944: Lancaster van No. 50 Squadron te Doetinchem gecrasht;
- 24 september 1944: Lancaster Mk I ML212 VN- van het No. 50 Squadron om 22.30 uur te Doetinchem in de bossen van kasteel Slangenborg neergestort;
- 24 september 1944: Lancaster Mk I LM223 JO- van het No. 463 RAAF Squadron te Doetinchem neergestort;
- 5 oktober 1944: bombardement op Doetinchem. Het emplacement van de G.T.M., Groenendaal en de Hofstraat werden getroffen;
- 13 oktober 1944: bombardement op Doetinchem. Het emplacement van de G.T.M. werd getroffen;
- 8 november 1944: bombardement op Doetinchem. Langerak werd getroffen;
- 10 november 1944: bombardement op Doetinchem. De Wijnbergseweg en de tuin van dhr. Holtslag werden getroffen;
- 29 november 1944: bombardement op Doetinchem. Beccon werd getroffen;
- 30 november 1944: bombardement met 6 bommen op Doetinchem. Er werd een spoorlijn getroffen;
- 12 december 1944: bombardement op Doetinchem. Gaanderen werd getroffen;
- 25 december 1944: Focke Wulf Fw 190 in of nabij Westendorp, Doetinchem neergestort;
- 16 januari 1945: Tempest Mk EJ548 US-G van het No. 56 Punjab squadron gecrasht nabij Doetinchem;
- 23 januari 1945: een Duits vliegtuig wordt achtervolgd door een geallieerde jager. Enige woningen aan de Keppelseweg werden doorzeefd;
- 5 februari 1945: bombardement op Doetinchem. Het station werd getroffen;
- 6 februari 1945: bombardement op Doetinchem. Het spoorwegemplacement werd getroffen. Een rangeerterrein werd onklaar gemaakt;
- 8 februari 1945: bombardement met raketten op Doetinchem. Het spoorwegemplacement, een houtbedrijf aan de Terborgseweg, de Rekkenseweg O 154, O 155, O 156 A tot en met O 156 E en O 149 en de omgeving van het café 't Vijfje werden getroffen;
- 9 februari 1945: Bombardement op Doetinchem. De Rekkenseweg en het Houtbedrijf werden getroffen;

- 10 februari 1945: bombardement op Doetinchem. De Coöp. landbouwvereniging Neerlandia te Gaanderen, de fabriek van Pelgrim aan de houtwal en een Rooms-Katholieke pastorie te Doetinchem werden getroffen. Hier was een blindganger aanwezig, die door Duitse militairen werd opgeruimd. Het buurtschap Oosseld werd doelwit van twee salvo's;
- 10 februari 1945: in Langerak wordt een auto onder vuur genomen door een geallieerd vliegtuig;
- 13 februari 1945: bombardement met 4 bommen op Doetinchem. De spoorlijn ter hoogte van kilometer 7 werd getroffen;
- **14 februari 1945: omstreeks 11:00 uur bombardement omstreeks met 4 bommen op Doetinchem. De boerderij van dhr. Martens te Dichteren en de spoorlijn Doetinchem - Zevenaar ter hoogte van kilometer 24 werden getroffen. Er werden op één dag twee luchtaanvallen op het spoor uitgevoerd. De eerste luchtaanval werd een mislukking;**
- 14 februari 1945: boerderij van Nusselder in Langerak beschoten. Raketten afgevuurd op het gebouw van de N.V. W.O.G. en het huis van de familie De Jong aan de Terborgseweg;
- 14 februari 1945: raketbeschieting op Doetinchem. De N.V. W.O.G. en het huis van de familie De Jong aan de Terborgseweg werden getroffen;
- 22 februari 1945: Raketbeschieting op Doetinchem. De Neerlandia te Gaanderen werd getroffen;
- 24 februari 1945: bombardement met 4 bommen op Doetinchem. Te Gaanderen werden enkele woningen en de spoorlijn ter hoogte van kilometer 17.3 getroffen;
- 28 februari 1945: Bombardement met 6 bommen op Doetinchem. De spoorlijn ter hoogte van kilometer 23 werd getroffen;
- 18 maart 1945: Bombardement op Doetinchem. De Terborseweg/Broekweg werd getroffen;
- **18 maart 1945: Spitfire Mk XVI RM812 XV- van het No. 2 squadron te Doetinchem bij het viaduct naar Dichteren neergestort;**
- 19 maart 1945: omstreeks 08:40 uur bombardement door 26 vliegtuigen met 14,2 ton brisantbommen op Doetinchem uitgevoerd. Het Vijverberg-kwartier, de woningen van Overling en Diepenbroek in de Waterstraat en de fabriek Nemaho werden getroffen;
- 21 maart 1945: omstreeks 09:30 uur bombardement uitgevoerd door 5 of 6 bommenwerpers op Doetinchem. Het centrum en het emplacement van de G.T.M. werden getroffen;
- 21 maart 1945: om 17:00 uur bombardement op Doetinchem. Getroffen de Hamburgerstraat, de Boliestraat, de IJsselkade, de Waterstraat, de Terborgseweg ter hoogte van de Thorbeckestraat, de Wilhelminastraat, het noodziekenhuis, de Groen van Prinstererschool, de Rooms-Katholieke kerk, de Verheulstraat, de Gemeente Werken en de brandweerkazerne aan de Verheulstraat (Stationstraat), de Markt, de IJssel nabij de brug, de Groen van Prinstererschool, de Vinkenburg, de Papierfabriek, het Noodziekenhuis en een munitieopslagplaats bij de coöperatie IJzevoorde;
- 21 maart 1945: bombardement op Doetinchem. De Wijnbergseweg werd getroffen;
- 22 maart 1945: om 05:00 uur bombardement op Doetinchem;
- 23 maart 1945: omstreeks 17:30 uur bombardement op Doetinchem. O.a. het noodziekenhuis, Hotel Boogman, de Grote Kerk, de Markt met het gemeentehuis, de Hamburgerstraat, de Waterstraat, de Boliestraat, de Terborgseweg, het eerste gedeelte van de Wilhelminastraat, de vleesfabriek van Zadelhof in de Grutstraat, de IJsselkade, de werkplaatsen van de G.T.M., de ULO school aan de Hovenstraat, de Van Nispenstraat, het pakhuis van de fa. Sachtleven aan de IJsselkade, een Rode Kruispost van de Duitsers

aan de Ds. van Dijkweg bij het Hovenstraatje, de stadskant van de IJsselbrug, de ruïne van de Hervormde kerk en de hoek van de Omdraai en de Grutstraat werden getroffen⁹;

- **24 maart 1945: bombardement op Wehl.** Een bakkerij, een café en de woning van de fam. Van Heemskerk werden getroffen. In het boek 'Er op of er onder wordt het volgende gemeld: ' 's morgens in de vroege omstreeks 7 uur doken eenige vliegtuigen op Wehl, waarschijnlijk om enkele in de kom van het dorp geparkeerde wagens te treffen. De bommenlast, welke werd losgelaten, vernielde totaal het pand, waarin de bakkerij en het café van de heer J. Manschot waren gevestigd. Ook het pand van de familie van Heemskerk werd zwaar beschadigd'
- 26 maart 1945: bombardement op Doetinchem.

⁹ Bij het derde bombardement binnen vier dagen werden de loodsen en werkplaatsen van de Geldersche Tram Wegen geraakt. Ook de Grutstraat had het zwaar te verduren. Delen van slagerij Van Zadelhoff en een groot aantal winkels en woonhuizen werden geheel verwoest. Zie: <http://www.mijngelderland.nl/#/beleef-doetinchem/23-maart-1945>

Bijlage III: Overzichtslijst munitie gemeente Wehl

GEMEENTE WEHL

902

Lijst van aanwezige munitie, gelegen bij de navolgende personen.

1. Langs diverse loopgraven.	51. A. J. B. Koster ✓ B.4a handgranaten
2. G. Koster C. 3 munitie	52. G. Wanders blindganger
3. Veewaag ✓ "	53. J. Timessen handgranaten
4. Vos C. 3 "	54. Gez. Knaven munitie
5. Gudde-Verheij ✓ "	55. H. Kraaijvanger ✓ "
6. R. K. Pastorie ✓ "	56. A. A. Roording D.72 ✓ "
7. H. Tomassen ✓ landmijn	57. H. W. Stokvis ✓ "
8. Wed. Vos ✓ panserfaust.	58. G. ten Oever ✓ "
9. ten Oever ✓ projectiel	59. Th. Kleinpenning ✓ mortier proj.
10. Eekschuur ✓ munitie	60. Th. A. Verwaaijen ✓ munitie.
11. N. Reuling ✓ landmijn	61. Th. J. Putman ✓ "
12. R. Bremer Munitie en geweran	62. G. Koster U 2 ✓ "
13. W. Eijt granaatvulling, panserf.	63. G. te Raaij blindgangers
14. B. v. Raaij ✓ munitie.	64. Jansen Gijeling ✓ "
15. J. Beernink ✓ "	65. Th. J. v. d. Boom ✓ "
16. Dr. Blom ✓ "	66. Th. H. Lamers ✓ "
17. Moorman Jagershuis ✓ "	67. F. Senders ✓ minutie.
18. Langs Didamschewe ✓ "	68. Grintstraat bij J. v. Hal in de weiden liggen mijnen
19. H. Giezen B. 28 ✓ "	69. In de wei bij het huis van de Wed. Groen liggen landmijnen.
20. Th. J. Kraaijvanger ✓ "	(Zie bijgaande schets)
21. G. A. Dieveld ✓ "	
22. J. Smeenk granaat ✓	
23. Zusterschool ✓ "	
24. Schennink v. d. Leng granaat ✓	
25. W. A. Hoksbergen landmijn ✓	
26. H. Sweers E. 7 ✓ blindganger	
27. Teunissen A 9 ✓ munitie	
28. R. Bremer B. 4a ✓ "	
29. C. v. Hierlo A. 108 ✓ "	
30. J. Robbe ✓ "	
31. A. J. Rosmuller A. 106a ✓ "	
32. Th. Damen A. 88 ✓ "	
33. Internaat ✓ "	
34. Joláng Keppel-weg ✓ "	
35. W. J. A. Damen ✓ "	
36. B. F. Lucassen ✓ "	
37. Bart. Lukassen Hag ✓ "	
38. Bart. Knaven ✓ "	
39. J. v. Dreuten ✓ "	
40. Herm. Hibbeling ✓ "	
41. H. v. d. Boom onoplofte granaat	
42. St. Rosaklooster ✓ "	
43. Wed. G. O. Buiting ✓ "	
44. Wed. Mariens panserfaust ✓	
45. H. W. Teunissen ✓ "	
46. wed. J. Agent ✓ "	
47. H. v. Halteren projectiel	
48. J. W. Alberts panserfaust ✓	
49. J. H. v. Laak ✓ klater munitie	
50. J. v. Hal ✓ handgranaten ✓	

Handwritten notes:
 Gemeente Wehl
 Munitie-overzichtslijst
 1914

900

G E M E E N T E W E H L .

Lijst van nog in de Gemeente verspreid liggende gevaarlijke
projectielen. (schrijven Min.v.Binn.Zaken van 10 Sept.1945,
No.3895,Afd.B.B.Bur.O.O.V

VolgNo.	Plaatsaanduiding	Voorwerp.	Opmerkingen.
1	Spoorlijn Wehl-Doetinchem K.M.paal 37.500 .2½ M.wit van de lijn.	onontploffte bom.	
2	Op het bouwland bij de kruising Dasenboomsche allee en de spoor- lijn in het "Stilliwald".	onontploffte bom.	
3.	Schoorsteen R.K.Pastorie dorp Wehl	afgeschoten doech on- ontploffte granaat.	
4.	In het wegdek van den weg bij de R.K.begraafplaats te Wehl(dorp) verharde weg.	iden	
5	Boomgaard van de Wed.G.Schut te Wehl,C.94 aan den weg naar Kilder	iden.	
6	Bij het verwoeste huis van S.E.Knaven te Wehl,A.No.50 (dorp)	iden	
7	bij H.Pastors te Wehl A.156	handgranaten.	
8	Gemeentehuis te Wehl	handgranaat	
9.	Bij H.Kloppenburg te Wehl Gemeente-wegwerker B.1a	pantserfaust.	
10.	Verdacht van een aanwezige mijn bij het huis van G.Volman D.No.81a aan den rand van het Bosch.		Werd geconstateerd door de Canadese Mi- litairen. Voorschriften zijn ge- nomen.
11.	Bijgebrachte munitie en projectielen ,bevinden zich in een bewaar- plaats,zijnde een steenen gebouwtje in het midden van een weiland,nabij het dorp .		

W E H L, den 5 October 1945.

De wnd.Burgemeester van Wehl.

Aan
den Heer Commandant van den Dienst
Opruiming Mijnen.

te

B R E D A .

Kloosterkaerne,

90.0.

Munitieopslagplaatsen

4 Juni 1946
La. A. No. 316/1946.

1-

Aan

den Heer Procureur-Generaal
fgd. Directeur van Politie
te

A R N H E M .

6 Juni 1946.

Naar aanleiding van Uw hierneven aangehaald schrijven, heb ik de eer U te berichten, dat zich in deze Gemeente geen munitieopslagplaats meer bevindt. De in ~~LA~~ een opslagplaats samengebrachte munitie werd met nog een aantal projectielen, reeds in November 1945 door ^{de} Opruimingsdienst opgehaald.

Wel bevinden zich ten Gemeentehuse nog een aantal patronen en niet ontplofte projectielen, terwijl eveneens nog verschillende projectielen verspreid liggen in de Gemeente.

Reeds meerdere malen werd aan den Mijnopruimingsdienst te Breda (Kloosterkaserne) en aan andere instantie's opgave verstrekt van deze verspreid liggende gevaarlijke projectielen, echter zonder resultaat. Een afschrift van de verstrekte opgave voeg ik hierbij, met beleefd verzoek te willen bevorderen, dat deze gevaarlijke voorwerpen worden verwijderd. Daar één niet ontplofte bom ligt, onmiddellijk aan de spoorlijn Vahl-Dostinohem en binnen niet langen tijd deze lijn weder in exploitatie zal worden genomen, zal, in ieder geval voor verwijdering van dat projectiel moeten worden zorg gedragen.

Ten Gemeentehuse zijn verder nog aanwezig 2 stuks Duitse militaire geweren, door de politie aldaar gedeponseerd.

De Burgemeester van W E H L .

Aanwezige projectielen in de Gemeente.

90.0

Granaat	grintstraat ingang weide van van Hal (is Th.Spaan bekend.)
"	Otters Koppelsche weg
"	Usbaan .
"	zwaar kaliber land van Koster van Haal bij Galdenhoven
"	land van te Raaij bij H.Sweers
"	bosch van Moorman aan Burgr.Moorman voetpad.
granaten	langs de spoorlijn bij Gudde (in de sloot) circa 10 stuks.
Pantserfaust	aan de Spoorlijn in het bosch
handgranaat	weg naar Keppel 4e boom links vanaf de grintstraat.

Afgehandeld.

aan den Heer Burgemeester van Uddel

Rapport.

90.0
90.0
31 Dec 1875

Munitiebergplaats

*afgegaan
14/1*

In overleg met den Heer Th. C. Kuis, B. 47 alhier, kan de gemeente kosteloos beschikken over zijn schuur staande in de zijde, gelegen op een afstand van circa 100 m van het woonhuis. Het is een steenen gebouw van 10 by 4 m. en ligt zeer geschikt.

Mijnen.

Opzake H. Tenaxen, lant of verrijcing, hier is bedoeld aanvullende munitie onder het opdoek van de schoorsteen bij den Praai.

95 by Ned. 4. Groen, water, schippen en meieren, hopen uitgegraven; daarna weer afgedekt met de zode, hetgeen vermoedelijk de munitie heeft doen ontstaan als waren mijnen gelegd. Ruwde zijde wordt reeds gemmen. Vrij gepaast door paarden en runderen en het dalen hebben zich nog geen ontloffingen voorgedaan.

Nalagen inrichtingen voortdurend door den heer van Hal waren op zijn percelen in de Grijnschaat geen omgeveeldde gemmen. Het gedeelte Bonstland is intusschen ongeploegd terwijl het omgeveelde grasland voortdurend met hoornvee is gemmen en in het overige gedeelte niets verdunde werd gemmen.

Op de grond gemmen aan het oop van H. Haholagen heb ik niet verdunde knopen zien. Nalagen van de dromen des huises was er een kleine oppervlakte van een paar ongeploegde akken en de overige Fraachlagen zijt plat getrukt. Hetgeen naar de munitie als ware er ook in de grond verbergen. Bedoelde plaats is ongezogen door vier gepluimdpaarlen. Verder zijn geen machingelen gemmen.

*Kuis
Kuis
Kuis*

Ten H. Holman is te H. het verdunde terrein betrekkelijk afgepluimd, doch zijn geen machingelen verdunde gepluimd.

Munitie

Op onzeren laatste afreken binnen onzer gemeente met onzer munitie worden afgehaald. De commandant van de H. C. hebben in kennis gesteld heeft bevestigd dat de munitie onder het opdoek daarvan. Het is te bevestigen dat de munitie gebied van de munitie bemantelings

*Munitie
Kuis
Kuis*

90.0.

90.0.

Munitie-opslag-
plaatsen.

7 Augustus 1945.

Aan
den Heer Commissaris der Koningin
in de Provincie Gelderland
te
ARWHEEM.

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d.4 deser
No.194, heb ik de eer U te berichten, dat de munitieopslag-
plaats in deze Gemeente niet hinderlijk of gevaarlijk is
gelegen. Zij bevindt zich in een weiland op ruim 100 Meter
van openbare wegen of woonhuizen en bestaat uit een goed
afgesloten steenen gebouwtje.

De Burgemeester van V E H L.

Wvd.

90.0

19 September 1945

Niet ontplofte
projectiel

Aan het Militair Gezag

te DOETINCHEM

Ik heb de eer U mede te deelen, dat mij heden
morgen is gerapporteerd, dat zich in den schoorsteen van de
R.K.Pastorie alhier (Dorp) een niet ontplofte granaat bevindt.

In verband met uit te voeren herstellingen, ver-
zoek ik U beleefd wel te willen bevorderen, dat bedoeld pro-
jectiel spoedig wordt verwijderd.

De Burgemeester van Vahl,

, wvd.

GEMEENTE WEHL (Gld.)

Aan den Heer Secretaris van de Burgemeesterkring Terborg.

90.0

Onderwerp:
Opslag munitie.

WEHL, 2 October 1945

te
Lichtenvoorde

Bijl.

Naar aanleiding van Uw schrijven dd.29 dezer, deel ik U beleefd mede, dat de munitie, alhier is opgeborgen in een steenen gebouwtje, staande in het weiland op een afstand van circa 150 M van een openbaren weg of woonhuis.

Men wacht is er nimmer bij geplaatst geweest. De N B S ter plaatse heeft destijds op zijn last de munitie in alle soorten projectielen, bommen granaten, panservuisten naar dat gebouwtje overgebracht.

Nog liggen enkele projectielen verspreid door de gemeente, die -niet tegenstaande herhaalde opgave, nog niet zijn geargand.

Uw actie als door U bedoeld acht ik zeer gewenscht.

De Wnd. Burgemeester van W E H L.

90.0.

14 October 1947.

Aan
het Ministerie van Binnenlandse Zaken
te
's-G R A V E N H A G E .

Opruiming
Projectielen.

Ik heb de eer U het schrijven van 27 Augustus j.l. Nr. 4435 HVD Afd.O.O.en V. (H.V.D.) betreffende opruiming munitie, etc. in herinnering te brengen, waarbij de toezegging werd gedaan om de in deze gemeente aanwezige projectielen door de Hulpverleningsdienst te doen opruimen.

Tot heden werd daarvan nog niets vernomen.

Daar bij het schoonmaken der waterleiding langs de spoorlijn Zevenaar-Doetinchem weder een tiental niet ontplofte granaten zijn gevonden, verzoeck ik U beleefd, spoedige opruiming te willen bevorderen.

De Burgemeester van W E H L.

90.0.
Projectielen.

29 Juli 1948.

Aan het Ministerie van
Binnenlandse Zaken.
Bureau Hulpverleningsdienst
te 's-Gravenhage.
Koninginnegracht 60.

In aansluiting op mijn telegram van hedenmorgen deel ik U mede, dat het mij met het oog op de talrijke toeristen, die de laatste tijd alhier - vooral in de bossen verblijven, dringend gewenst voorkomt, dat de opgegeven projectielen, liggende nabij de boerderij "Dorpzicht" en in de bossen "Stilly Wald" spoedig worden opgeruimd.
De Burgemeester van Wehl.

R/vdv.

90.0.
Projectielen.

29 October 1948.

Aan
het Ministerie van Binnenlandse Zaken
Bureau Hulpverleningsdienst
te 's-GR A V E N H A G E .
Koninginnegracht 60.

Ik heb de eer U te berichten, dat heden ten Gemeentehuis aangifte werd gedaan, dat zich in de kelder van het station der Ned. Spoorwegen alhier, nog een hoeveelheid stro bevindt, waarin zich vermoedelijk projectielen bevinden.
Het station is gedurende de bezettingsjaren geregeld bezet geweest door Duitse militairen. De kelder is sedert de bevrijding niet gebruikt. De thans aangestelde chef wenscht deze echter in gebruik te nemen.
Ook heeft de politie alhier een doosje in het bezit, waarin vermoedelijk springstof.
De Burgemeester van W E H L .

Bijlage IV: Oorlogsschade panden te Wehl

Lijst van totaal verwoeste panden, die het eerst voor goederen in aanmerking komen.

Th. J. Baars D.4a man vrouw en 6 kinderen.

Volgens verklaring van de vrouw van Baars is de geheele inboedel verloren gegaan. Zitten erg verlegen om: kast, stoelen, ledikant.

J. J. Th. Koster C.111 man vrouw en 6 kinderen

Woonde in het zelfde huis als Baars, alles verloren. Gebrek aan: kast, matrassen, ledikant, lampenkap, stoelen.

W. J. A. Damen C.4a man, vrouw en 7 kinderen.

Bij de bevrijding van WEHL op 2 Apr 45, is het huis in brand geschoten, en de geheele inboedel verbrand. Gebrek aan: kast, matrassen, kinderledikant, lampenkap, koffiemolen, stoelen, theepot.

Wed. H. Joling B.8 vrouw en 7 kinderen.

Bij de bevrijding van Wehl is huis en inboedel verloren gegaan, alles verbrand. Gebrek aan alles: stoelen, matrassen, kachel, tafel, enz.

J. H. v. Dreuten D.10 man, vrouw en 10 kinderen.

Het zelfde geval als de Wed. Joling. gebrek aan: stoelen, matrassen, ledikanten, stoelen borden enz.

Wed. G. Menting C.13 12 kinderen.

Huis en inboedel totaal verbrand. Gebrek aan: kast, matrassen, ledikanten lampenkap, stoelen, enz.

Erven Manschet. A.5 totaal 10 personen

Huis en inboedel verbrand tengevolge van oorlogshandelingen. Gebrek aan: stoelen, kast, enz.

Gedeeltelijk verwoest.

H. Steman	C.119a
L. W. Hoksbergen	D.42b
S. Douma	D.42b
A. J. Goorman	D.43
H. J. Buiting	D.43
A. M. Smeenk	D.63a
J. H. A. Hensen	D.63b
J. H. Stokman	D.63c
G. A. Volman	D.81u
H. Jansen	A.149
Wed. v. Hinder Reumer	A.62

Getroffen perceel	Eigenaar met woonplaats en bewoner	Soort pand	Omschrijving schade	Globaal getax. schadebedrag	
				Mei 1940	Heden
Doetinoh. weg C 12	Th.H.H.Jansen	Woonh.	Glas en houtwerk	f. 12.-	f. 25.-
Kennadeweg C 90	W.A.Jansen	Woonh.	Glas	" 3.-	" 9.-
Kildersche weg C 101	J.B.Keuben	Woonh.	Glas	" 6.-	" 20.-
Rozengaard- schew.C 58a	J.M. Kloppenber	Woonh + winkel	Glas.	" 42.-	" 108.-
Zinderdijk C 135	Wed. J.W. Kloppenburg	Woonh.	Glas, muurwerk plaf. en pannen	" 46.-	" 121.-
Kildersche weg C 2	G.J.Koster	Woonh.	Glas	" 3.-	" 8.-
Kildersche weg C 110	G.J.H.Koster	Woonh.+ winkel	Glas, pannen, muur- en houtw. Schuur vernield	" 580.-	" 1200.-
Kildersche weg C 111.	G.J.H.Koster C 110 J.J.Th.Koster + Th.J.Baars.	Dubb. woonh en schuur	Woning geheel afgebrand en schuur uitge- brand.	" 6300.-	f. 12750.-
Zinderdijk C 87	Mej. G.H.Koster.	Woonh.	Glas, pannen, muur- en hout- werk.	" 700.-	f. 1540.-
Kildersche weg C 109	G.P.H.Koster	Woonh.	Glas, pannen, muur- en houtw.	" 280.-	" 600.-
Plantage C 116	P.W.J.Koster	Woonh.	Glas en pannen	" 56.-	" 156.-
Kildersche weg C 86	W.H.Koster	Boer- derij	Glas, pannen, muur- en houtw.	" 302.-	" 700.-
Rozengaard- schew.C 57	G.J.Lubbers	Boer- derij	Glas	" 4.-	" 12.-
Kildersche weg C 120	H. Meijer	Woonh.	Glas	" 7.-	" 21.-
Plantage C 133	H.Meijer J.zn.	Woonh.	Glas en pannen	" 30.-	" 54.-
Kildersche weg C 119	Th. Meijer.	Woonh.	Glas en pannen.	" 35.-	" 60.-
Beeksche weg A 56.	H.Pasteors.	Woonh	Glas	" 3.-	" 9.-
Zinderdijk C 85	B.J.Reinders	Boer- derij	Glas, pannen, muur- en houtw.	" 476.-	" 900.-
Zinderdijk C 84	G.J.Rutjes.	Woonh.	Glas, pannen en houtw.	" 63.-	" 110.-
Zinderdijk C 72	G.Scheers.	Woonh.	Glas	" 6.-	" 20.-
Doetinoh, weg C 77.	W.Scheers.	Boerde- rij.	Glas en houtwerk	" 23.-	" 66.-

Aan Commissie voorziening Zutphen B.B.O.

99.01 03

Coshoornsingel 36

Voorziening oorlogsgedupseerden.

Z U T P H E N

6 Juni 1945

28 Juni 1945

Gevolg gevend aan het in Uw hiernevens aangehaald schrijven vervat verzoek doe ik U hiernaede de gevraagde gegevens - in de door U gestelde volgorde - toekomen.

<u>I. A. Boerderijen</u>		<u>G. Middenstandswoningen.</u>	
I. totaal verwoeste panden	8	I. totaal verwoeste panden	2
II. sw. beschadigde panden	17	II. sw. beschadigde panden	9
III. licht beschad. panden	81	III. licht beschad. panden	86
Totaal	106	Totaal	97
<u>B. Grote Huizen</u>		<u>Landerbeiderswoningen.</u>	
I. totaal verwoeste panden	1	I. totaal verwoeste panden	2
II. sw. beschadigde panden	4	II. sw. beschadigde panden	5
III. licht beschad. panden	25	III. licht beschad. panden	41
Totaal	30	Totaal	48

<u>2. I. Slaapkamers</u>		<u>II. Huiskamers.</u>	
a. bedikanten	44	a. tafels	13
b. waschtafels	22	b. stoelen	70
c. stoelen	22	c. kasten	20
d. kasten	25	d. kassels	10
<u>III. Keuken.</u>			
a. tafels	15	h. potten	52
b. stoelen	90	i. bussen	150
c. fornuizen	10	j. schalen	90
d. kasten	20	k. emmers	80
e. borden	190	l. bezems	50
f. lepels	190	m. blikken	30
g. vorken	190		

3. In de eerst volgende drie maanden zullen geen woningen voor de getroffen en beschikbaar zijn.

Rz.

De Burgemeester van W. B. B. L.

wnd.

Naam bewoner	Wijk en Huisno.		Behoud categorie
J.J. Broekhuis	Heerenbroek	B. 37	II
H.J. van der Linden	"	B. 38	II - III
A.H. Verheij	"	B. 39	II - III
W.J.A. Damen	Broek	C. 4a	I
G. Menting	"	C. 9	I
Wd. J. Koster	"	C. 87	I - II
L.A. Kraaijvanger	"	C. 1	II - III
A.J. Bulsink	"	C. 3	III
H.B.C. Kraaijvanger	Heidekant	D. 25	III
B.J.J. Teunissen	"	D. 34	III
J.P. Koenders	"	D. 42	III
E. Wanders	"	D. 42a	III
A.M. Smeenk	"	D. 63a	II
J.B.A. Rensen	"	D. 63b	II
W.B.A. Thijssen	"	D. 64	III
J.H.G. Verheij	"	D. 81b	II
H.A. Volman	"	D. 82	II
J.B. Noorman	"	D. 31	III
B. Arendsen	"	D. 18	II - III
J. Kremer	"	D. 19	III
J.H. Zwera	"	D. 17	II
G.H. Peters	"	D. 20	III
H.J. Klassen	"	D. 21	III
G.W. Jolink	"	D. 22	III
G.J. Dike	"	D. 23	III
Chr. Jansen	"	D. 24	III
H. Aldering	"	D. 26	III
J. Egberts	"	D. 44	III
Wd. J.J. Groen	"	D. 27	III
B. van Raaij	"	D. 29	III
J.C. Rensen	"	D. 30	III
J. Boers	"	D. 55	III
A.A. Hoording	"	D. 71	III
L. Lueb	"	D. 69	II
A. J. Liks	"	D. 78	II - III
Wd. A. van Haran	"	D. 67	III
J. Verholen	"	D. 66	III
C. Lueb	"	D. 65	II
J. Kelderman	"	D. 88	III
H. J. Ribbeling	"	D. 80	III
G. A. Volman	"	D. 81b	II
... .. Haagen	"	D. 81	III
W. ten Oever	"	D. 81a	III
H. J. Kemperman	Kleinburg	E. 87	III
B. Hansen	"	E. 84	III
A. H. Wanders	"	E. 86	III
H. J. Harmsen	"	E. 88	III
Th. J. Harmsen	"	E. 85	III
Th. D. Giesen	"	E. 74	III
J. J. Arendsen	"	E. 73	III
W. P. Dieenveld	"	E. 54	II - III
G. A. Dieenveld	"	E. 53	III
Wd. H. Venhorst	"	E. 56	III
H. J. Kraaijvanger	Nieuw-Wehl	E. 57	III
G. Peters	"	E. 98	III
G.A.F. te Raaij	"	E. 67	III
Erven Sieling	"	E. 66	III
J. J. Koster	"	E. 69	III
Th. A. Buiting	"	E. 89	III
Th. Lucassen	"	E. 10	III

DE GEMEENTE - ARCHITECT,

J. W. Nuis

Aan het Hoofd van het Bureau
Vederoptuur Boerderijen
te D O S T I N C H E N.

Wehl, 27 Juni 1945.

G E M E E N T E W E H L .

Aan de Inspecteur v.d. Volkgezondheid.
Ir. A.M. Kuyjsten.

Zijpendaalscheweg 139. A R N H E M .

Onderwerp:
Gegevens omtrent oorlogsschade.
Oprichting van noodwoningen.

Bijlagen: in drievoud.

Antwoord op schrijven van 25 Juni 1945.

Ingekomen
den 25 JUNI 1945
No. 9901 AS

Wehl, 20 Juli 1945.

Ter voldoening aan Uw bovenvermelde aanschrijving, deel ik U het volgende mede:

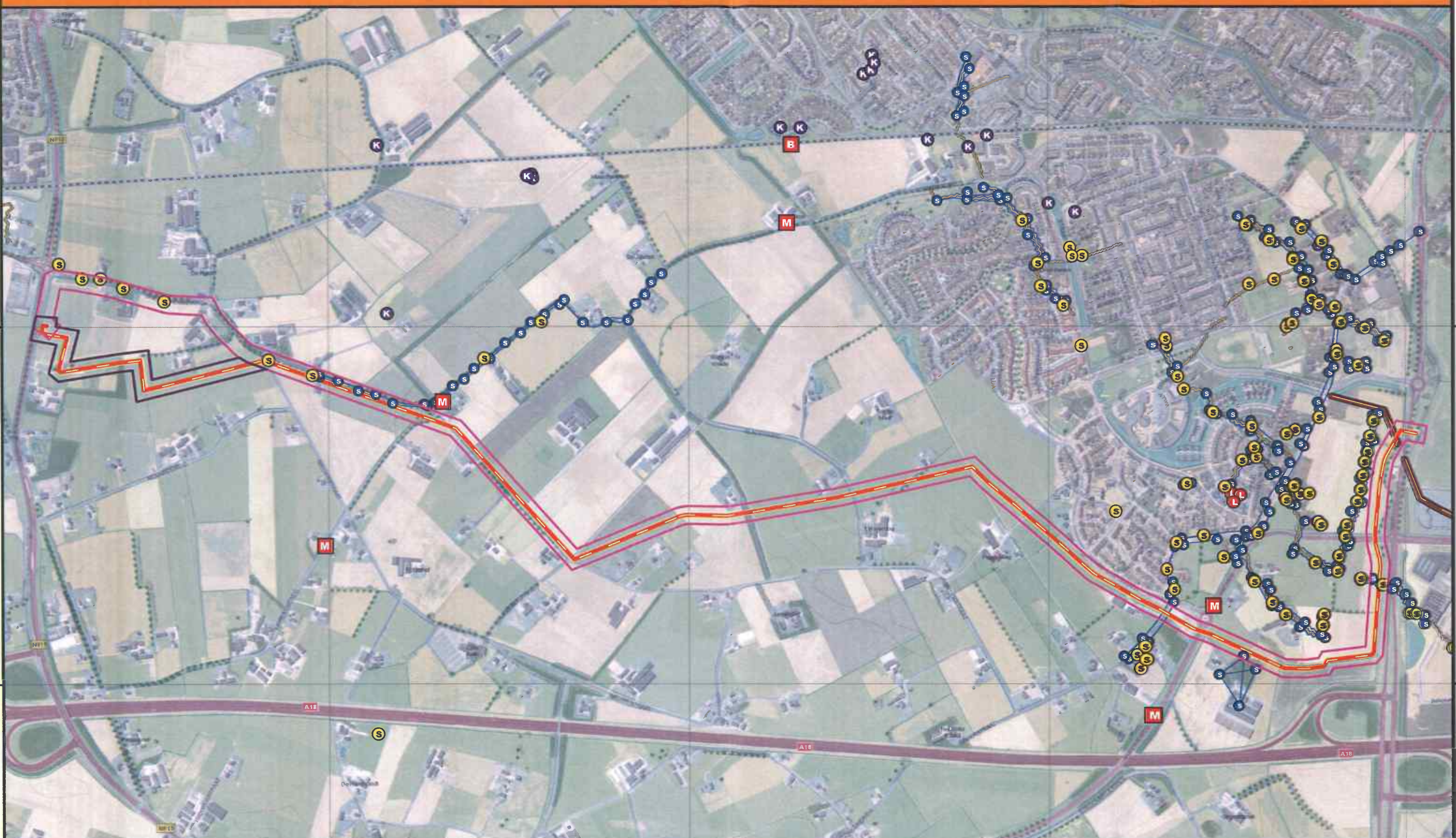
1. De gemeente " W e h l " .
2. Voor het ontstaan van de oorlogsgeweldschade bedroeg het aantal inwoners in totaal 3609
3. en het aantal woningen 505
4. Het aantal totaal verwoeste of onherstelbaar beschadigde woningen (Klasse A) is [13] st.
5. Het aantal waar doch herstelbaar beschadigde woningen (Klasse B) is [35] st.
6. Het aantal woningen met geringe schade (Klasse C) is [233] st.
7. Geen met Rijksteun gebouwde woningen beschadigd.
8. Het bouwen van noodwoningen is noodzakelijk. In hoofdzaak betreft het hier noodvoorzieningen voor boerenbedrijven. Dese zullen worden gebouwd op de terreinen der getroffen.
9. Een uitbreidingsplan voor de gehele gemeente is in voorbereiding. Dit plan (arch. v. Straten) is door de bezetting vernield.
10. Daar het uitbreidingsplan verdwenen is kan dese vraag niet definitief beantwoord worden. Gedacht wordt aan de verwoesting van een café met wankel en woning en een groenvalderij a.d. Stationstraat bij de Spoorwegkruising.
11. Door middel van bijzondere voorgevel-rooilijnverordening kan op enkele plaatsen een verbetering in de bebouwing ontstaan.
12. Zoo noodig zullen de gevraagde kaarten alsnog ten spoedigste worden verstrekt.
13. Zie antwoord op vraag B.
14. Het aantal boerderijen onder de opgaven sub. 4, 5 en 6 bedragen: Klasse A [8] st.; Klasse B [17] st.; Klasse C [25] st.

de gemeente architect,

J. Willem

DOETINCHEM - WEHL - PERSLEIDING

AVG
 AVG Geconsult Heijen BV
 Postbus 160
 6590 AD Gennep

Opdrachtgever :
gemeente [gD] Doetinchem

Raadhuisstraat 2
 7001 EW Doetinchem

Project :
 Opsporing Conventionele Explosieven
 1262043 VOORONDERZOEK
 Persleiding Wehl-Doetinchem

c. 2012 WWW.EXPLOSIEVENOPSPORING.COM

LEGENDA

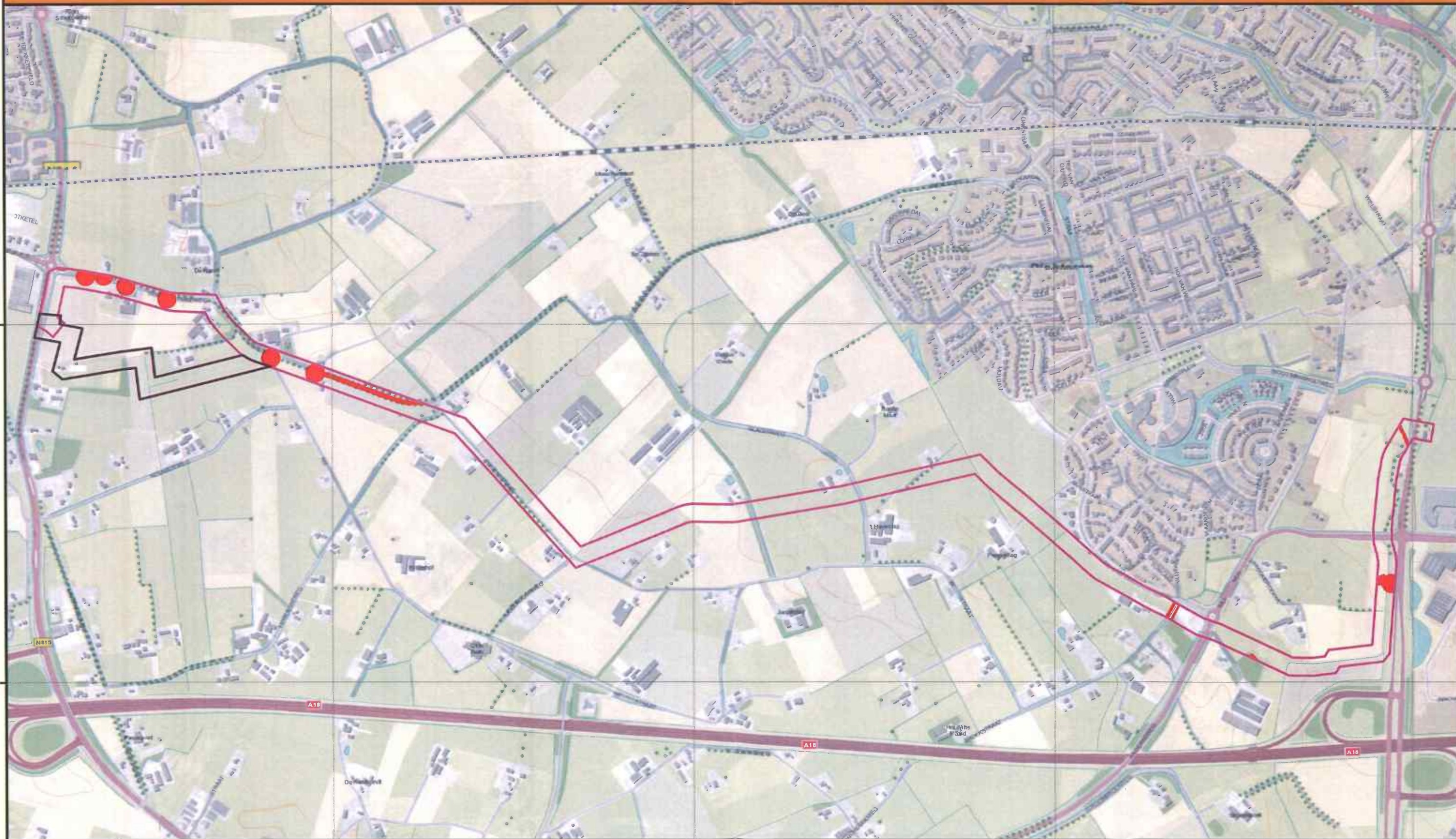
B Luchtaanval	K Krater	Onderzoeksg gebied
M Inzet EODD*1	S Schuttersput	— 1e versie van gebied
S Stelling	— Loopgraaf	--- 2e versie uitbreiding van gebied
L Luchtafweergeschut	— Tankgracht	
	— Persleiding	

*1 EODD = Explosieven opruimingsdienst Defensie

Ondergrond: Bing, Top10v (C), Kadaster

Deze tekening is eigendom van AVG Bedrijven Heijen BV. Het is de opdrachtgever vrij om deze te gebruiken volgens het gebruikelijke gebruik van afbeeldingen en afbeeldingen. Van deze tekening mag niets worden verspreid of openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op elke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Bedrijven Heijen BV.

DOETINCHEM - WEHL - PERSLEIDING

AVG
 AVG Geoconsult Heijen BV
 Postbus 160
 6550 AD Genneep

Bestand	PGI	WVLOCE	GD
Gebruik	WVBI/GO	Formaat	A3
Tussend	JB	Datum	01-09-2012
Uitvoert	schied	Schaal	1:10000
Overzigt	Blz. nr.	Blz. nr.	2/2
Overzigt	Tekening	Tekening	TK2-1262043

Opdrachtgever :
 gemeente [gD] Doetinchem
 Raadhuisstraat 2
 7001 EW Doetinchem

Project :
 Opsporing Conventionele Explosieven
 1262043 VOORONDERZOEK
 Persleiding Wehl-Doetinchem

c. 2012 WWW.EXPLOSIEVENOPSPORING.COM

213000 214000 215000 216000

LEGENDA

Onderzoeksgebied

- 1e versie van gebied
- 2e versie uitbreiding van gebied
- Verdacht gebied vooronderzoek

Ondergrond : Bing, Top10v (©) Kadaster

Deze tekening is eigendom van AVG Bechlyen Heijen BV. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekeningen te gebruiken uitsluitend met aanbevelingen van wijzigingen en aanvullingen. Van deze tekening mag niets worden vervoerd of openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op elke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Bechlyen Heijen BV.